

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Үчәлле авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

Үчәлле авылы

№98

«27» октябрь, 2023 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлегенең бюджет процессы турындагы нигезләмәне раслау хакында

Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы, “Үчәлле авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә

Үчәлле авыл жирлеге Советы карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлегендә бюджет процессы турындагы Нигезләмәне әлеге каарга кушымта нигезендә яңа редакциядә расларга.

2. Үз көчен югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлеге Советының 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында” гы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлеге Советының “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындагы нигезләмәне раслау хакында” 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы каары белән расланган, “Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Үчәлле авыл жирлегенең бюджет процессы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында ”гы 2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы каарын;

- «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындагы нигезләмәне раслау хакында» 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы каары белән расланган (24.04.2020 №176 каары редакциясендә) һәм аның аерым нигезләмәләренең гамәлдә булуын туктатып тору турында 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту хакында» гы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы «Татарстан

Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы каарын (2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы, 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы каарлар редакциясендә) 2020 елның 16 декабрендәге 13 номерлы каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында» гы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның «Татарстан

Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы (2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы, 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы, 2020 елның 16 декабрендәге 13 номерлы каарлар редакциясендә) номерлы каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы каарына үзгәрешләр керту хакындағы» гы 2021 елның 21 октябрендәге 40 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл

жирлегегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы (2020 елның 2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы, 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы, 2020 елның 16 декабрендәге 13 номерлы, 2021 елның 21 октябрендәге 40 номерлы каарлар редакциясендә) каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» гы 2022 елның 8 апрелендәге 53 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл

жирлегегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең Советы «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» 2020 елның 26 февралендәге 170 номерлы (2020 елның 2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы, 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы, 2020 елның 16 декабрендәге 13 номерлы, 2021 елның 21 октябрендәге 40 номерлы каарлар, 2022 елның 8 апрелендәге 53 номерлы каарлар редакциясендә) 2022 елның 8 июнендәге 60 номерлы каарын;

- Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл

жирлегегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында каары белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең Советы «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегенең бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турындағы Нигезләмәне раслау турында» 2020 елның 26

февралендәге 170 номерлы (2020 елның 2020 елның 24 апрелендәге 176 номерлы, 2020 елның 15 июнендәге 179 номерлы, 2020 елның 16 декабрендәге 13 номерлы, 2021 елның 21 октябрендәге 40 номерлы каарлар, 2022 елның 8 апрелендәге 53 номерлы, 2022 елның 8 июнендәге 60 номерлы каарлар редакциясендә) ге 2023 елның 6 апрелендәге 85 номерлы каарын.

3. Элеге каарны Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында түбәндәге веб-адрес буенча бастырып чыгарырга: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Азнакай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет "мәгълүмат-коммуникацион чөлтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча» урнаштырырга: <http://aznakaevotatar.ru>.

4. Элеге каарның үтәлешен тикшереп торуны Азнакай районы Үчәлле авыл жирлеге Советының бюджет, финанс, салымнар һәм икътисад мәсьәләләре буенча даими комиссиягә йөкләргә.

Рәис

Г.М.Төхвәтуллина

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Үчәлле авыл жирлегенең бюджет процессы турында
НИГЕЗЛӘМӘ**

1 Бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 статья. Бюджет процессының хокукий нигезе

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлегендә бюджет процессы турында әлеге нигезләмә (алга таба - Нигезләмә) Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясе Бюджет кодексы (алга таба - Россия Федерациясе БК), Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы (алга таба - Татарстан Республикасы БК), 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясенде жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” Федераль законы, “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында” 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге Уставы (алга таба - жирлек Уставы), Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка бюджет законнары нормалары нигезендә эшләнгән.

2. Әлеге Нигезләмәдә кулланыла торган терминнар һәм төшенчәләр әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән норматив актлардагы мәгънәсендә кулланыла.

2 статья. Жирлек бюджетының хокукий формасы

Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге бюджеты (алга таба - жирлек бюджеты) Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге Советы карары рәвешендә (алга таба - жирлек Советы) эшләнә һәм раслана.

Жирлек бюджеты өч елга - чираттагы финанс елына һәм план чорына төзелә һәм раслана.

Жирлек бюджеты проектын төзу Азнакай муниципаль районның Үчәлле авыл жирлеге Башкарма комитеты (алга таба - жирлекнең Башкарма комитеты) билгеләгән тәртиптә, РФ БК нигезендә һәм жирлек Советының хокукий актлары таләпләрен үтәп кабул ителә торган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Жирлек Советының жирлек бюджеты турындагы карары чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керә һәм, жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

3 статья. Бюджет классификациясе

1. Жирлек бюджетын төзү һәм үтәү, бюджет (бухгалтерлық) исәбен алып бару, бюджет (бухгалтерлық) һәм башка финанс хисаплылыгын төзү Россия Федерациясендә билгеләнгән бюджет классификациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең финанс органы төп администраторлары жирле үзидарә органнары һәм (яисә) алар карамагындагы казна учреждениеләре булган керем төрләре буенча кодлар исемлеген раслый.

Жирлек бюджеты акчаларының баш бүлүчеләре исемлеге жирлек Советының чыгымнарының ведомство структурасы составында жирлек бюджеты турындагы карары белән билгеләнә.

Жирлек бюджеты чыгымнары төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), төркемнәре (теркемчәләре) исемлеге жирлек бюджеты турындагы жирлек Советы карары белән яисә РФ БК тарафыннан билгеләнгән очракларда жирлек бюджеты чыгымнарының жыелма бюджет язмасы белән раслана.

Жирле үзидарә органнары тарафыннан хупланган "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган һәр ижтимагый норматив йөкләмәгә, бюджетара трансфертка, инициатив проектка бюджет чыгымнарын классификацияләүнен уникаль кодлары бирелә.

Жирлек бюджеты чыгымнарының максатчан статьялары исемлеге һәм кодлары, әгәр РФ БК башкача билгеләнмәгән булса, жирлек бюджетын төзүне һәм үтәүне оештыруны гамәлгә ашыручы жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Бюджетара субсидияләр, субвенцияләр һәм максатчан билгеләнештәге башка бюджетара трансферtlар хисабына финанс белән тәэммин ителә торган бюджетлар чыгымнарының максатчан статьялары исемлеге һәм кодлары күрсәтелгән бюджетара субсидияләр, субвенцияләр һәм башкалар бирелә торган бюджетны төзүне һәм башкаруны оештыруны гамәлгә ашыручы жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә билгеләнә.

Жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаклары статьялары исемлеге жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганакларын раслаганда жирлек Советы карары белән раслана.

Жирлекнең финанс органы бюджет дефицитларын финанслау чыганаклары төрләренең кодлары исемлеген раслый, аларның баш администраторлары булып жирле үзидарә органнары һәм (яки) аларның карамагындагы казна учреждениеләре тора.

4 статья. Жирлектә бюджет процессының принциплары һәм этаплары

1. 1. Жирлектә бюджет процессы РФ БК билгеләгән Россия Федерациясе бюджет системасы принципларына нигезләнә.

2. Жирлектә бюджет процессы түбәндәге этапларны үз эченә ала:

- 1) жирлек бюджеты проектын төзү;
- 2) жирлек бюджетын карау һәм раслау;

- 3) жирлек бюджетын үтәү;
- 4) бюджет хисаплылыгын төзү, тышкы тикшерү, карау һәм раслау;
- 5) муниципаль финанс контроле.

5 статья. Жирлекнең бюджет процессында катнашучылар

Жирлекнең бюджет процессында түбәндәгеләр катнаша:

- Жирлек Советы;
- жирлек башлыгы;
- жирлекнең Башкарма комитеты;
- «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның Финанс-бюджет палатасы» МКУ (алга таба - Финанс-бюджет палатасы) (төзелгән килешү нигезендә);
- «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районның контроль-хисап палатасы» МКУ (төзелгән килешү нигезендә);
- Федераль казначылыкның Татарстан Республикасы буенча идарәсенең 7 нче бүлгеге (төзелгән килешү нигезендә);
- Азнакай районы һәм Азнакай шәһәре Татарстан Республикасы Финанс министрлыгының Казначылык департаменты территориаль бүлекчәсе (төзелгән килешү нигезендә);
- жирлек бюджеты акчаларын баш бүлүчеләр, жирлек бюджеты акчаларын бүлүчеләр;
- жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары (администраторлары);
- жирлек кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары (администраторлары);
- жирлек бюджеты акчаларын алучылар.

6 статья. Бюджет процессында катнашучыларның бюджет вәкаләтләре

1. Жирлек Советы:

- 1) жирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны карый һәм раслый, жирлек бюджетын үтәүнен аерым мәсьәләләрен карау барышында тикшереп тора;
- 2) тышкы муниципаль финанс контроле органнарының хокукый статусын төзи һәм билгели;
- 3) жирле салымнар кертә, алар буенча салым ставкаларын билгели һәм салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары тарафыннан бирелгән хокуклар чикләрендә жирле салымнар буенча салым ташламалары бирә;
- 4) жирлек Советы каары белән жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапның тышкы тикшерүен гамәлгә ашыру тәртибен билгели;
- 5) “Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары

турында” 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациисенде жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациисе Хисап палатасы турында” 2013 елның 5 апрелендәге 41-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациисе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында” 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациисенең башка норматив хокукий актлары, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясе, жирлек уставы, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Жирлек Советына аның Россия Федерациисе Конституциясенде, РФ БК, Россия Федерациисенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларында билгеләнгән бюджет мәсьәләләре буенча компетенциясе чикләрендә аның вәкаләтләрен тәэмин итү өчен жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан кирәkle барлық мәгълүмат бирелергә тиеш.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты:

- 1) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразын эшләү тәртибен билгели;
- 2) жирлек бюджеты проектын төзү тәртибен билгели;
- 3) жирлек бюджеты проектын (бюджет проектын һәм урта сроклы финанс планын) төзүне тәэмин итә;
- 4) жирлек Советы раслануына кирәkle документлары һәм материаллары булган жирлек бюджеты проектын кертә;
- 5) әгәр РФ БК каралмаган булса, бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен, эшли һәм раслый;
- 6) жирлек бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын төзүне тәэмин итә;
- 7) жирлек Советының раслануына жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә;
- 8) жирлекнең урта сроклы финанс планын эшләү тәртибен раслый;
- 9) жирлекнең уртача сроклы финанс планын раслый;
- 10) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразын хуплый;
- 11) жирлек бюджетының беренче квартал, яртыеллық үтәлеше турында хисапны раслый;
- 12) жирлекнең чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бару тәртибен билгели;
- 13) юридик затларга (муниципаль учреждениеләргә субсидияләрдән тыш), индивидуаль эшкуарларга, шулай ук физик затларга - Россия Федерациисе Бюджет Кодексының 78 статьясы таләпләре нигезендә товарлар, эшләр, хезмәт курсәтүләр житештерүчеләргә субсидияләр бирү тәртибен билгели;
- 14) РФ БК 78.1 статьясы таләпләре нигезендә, казна учреждениеләре булып тормаган, коммерциягә карамаган оешмаларга муниципаль милектәге капитал төзелеш объектларына капитал салуларны гамәлгә ашыруга яисә муниципаль милеккә күчемсез мәлкәт объектларын сатып алуға субсидияләр бирү тәртибен билгели;

15) муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (эшләр башкаруга) муниципаль бирем формалаштыру тәртибен һәм муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәэммин итү тәртибен билгели;

16) муниципаль программаларны эшләү, аларны төзү һәм гамәлгә ашыру турында караплар кабул итү тәртибен билгели;

17) муниципаль программаларны раслый;

18) муниципаль программаларның нәтижәлелеген бәяләү тәртибен раслый;

19) муниципаль программаларның нәтижәлелеген бәяләү нәтижәләре буенча элек расланган муниципаль программаны чираттагы финанс елыннан башлап туктату яисә үзгәрту кирәклеге турында, шул исәптән муниципаль программаны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләмен үзгәрту кирәклеге хакында карап кабул итә;

20) муниципаль бурыч белән идарә итүне тәэммин итә;

21) жирлек исеменнән РФ БК һәм жирлек Уставы нигезендә муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыра;

22) муниципаль бурыч китабын алып бару тәртибен раслый;

23) жирлек бюджеты кереме чыганаклары реестрын төзү һәм алып бару тәртибен билгели;

24) жирле үзидарә органнары һәм (яисә) алар карамагындагы казна учреждениеләре тарафыннан бюджетны гамәлгә ашыру тәртибен билгели.

25) Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертә;

26) жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертү тәртибен һәм срокларын билгели;

27) Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертә;

28) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлегенә үзгәрешләр кертү тәртибен һәм срокларын билгели;

29) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукый актларда РФ БК, ТР БК һәм (яисә) алар нигезендә кабул ителә торган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

3. Жирлекнең финанс органы:

1) жирлек бюджеты проектын төзи, аны жирлек Советына кертү өчен кирәкле документлар һәм материаллар белән тәкъдим итә;

2) жирлек бюджетын үтәүне оештыра;

3) Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә жирлек бюджетының касса үтәлеше турында айлык отчет төзи һәм бирә;

4) жирлек бюджеты проектын төзү һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап ясау өчен кирәкле төп күрсәтмә биручеләрдән, акча алучылардан һәм материаллар ала;

- 5) жирлек бюджетының жыелма бюджет язмасын төзи һәм алыш бара;
- 6) жирлекнең чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бара, аны Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшыра;
- 7) жирлек бюджеты акчалары белән операцияләр башкара;
- 8) муниципаль бурыч китабын алыш бара. Муниципаль бурыч китабына әлеге йөкләмәләр төрләре буенча жирлекнең бурыч йөкләмәләре құләме, аларны барлыкка китерү һәм үтәү (башка нигезләр буенча тұктату) датасы, йөкләмәләрне тәэммин итү рәвешләре турында белешмәләр, шулай ук муниципаль бурыч китабына кертү тәртибе һәм вакыты, жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә торган башка мәгълүмат кертелә;
- 9) касса планын төзү һәм алыш бару тәртибен, шулай ук жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары, жирлек бюджеты кытлығын финанслау чыганакларының касса планын төзү һәм алыш бару өчен кирәkle белешмәләрне тапшыру составын һәм срокларын билгели;
- 10) бюджет чараларын баш бүлүчеләрнең бюджет язмаларын, аларга үзгәрешләр кертүне дә кертең төзү һәм алыш бару тәртибен билгели;
- 11) жирлек бюджетының касса үтәлеше вакытында Бердәм бюджет счетларындагы акчалар белән идарә итә;
- 12) жирлек казнасыннан түләтүләр турында суд каарларын үтәүгә бәйле башкарма документлар һәм башка документларны исәпкә ала һәм саклый;
- 13) жирлекнең бюджет хисабын төзи;
- 14) ведомство буйсынуындагы эш бирүчеләрнең һәм бюджет акчаларын алучыларның исемлеген төзи;
- 15) бюджет йөкләмәләре лимитлары акчаларын баш бүлүчеләр, бүлүчеләр һәм алучылар өчен билгели;
- 16) Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы, Федераль салым хезмәте, Татарстан Республикасы буенча Федераль казначылык идарәсе белән бюджет мәсьәләләре буенча хезмәттәшлек итә;
- 17) РФ БК билгеләгән һәм (яисә) аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукый актларда билгеләнгән бүтән бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Жирлекнең контроль-хисап органы түбәндәгеләр буенча бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра:
  - 1) жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алыш, жирлек бюджеты үтәлеше турында еллық хисапны тышкы тикшерүгә;
  - 2) бюджет акчаларын куллануның экономиялелеген һәм нәтижәлелеген билгеләүгә юнәлдерелгән нәтижәлелек аудитына;
  - 3) жирлек бюджеты турында каарлар проектларын, шул исәптән жирлек бюджеты күрсәткечләренең (параметрларының һәм характеристикаларының) нигезлелеген экспертизауга;

- 4) муниципаль программаларны экспертизалау;
  - 5) бюджет процессын анализлау һәм мониторинглау, шул исәптән бюджет процессында ачыкланган тайпышлыларны бетерү буенча тәкъдимнәр әзерләү;
  - 6) бюджет акчаларын баш идарәчеләр, бюджет керемнәренең Баш администраторлары, бюджет дефицитын финанслау чыганакларының Баш администраторлары (алга таба - бюджет акчаларының Баш администраторлары) эчке финанс аудитын гамәлгә ашыруны камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләү;
  - 7) "Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында "2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән башка мәсьәләләргә.
- Әлеге пунктта караган жирлекнең контроль-хисап органының бюджет вәкаләтләре "Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында "2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән нигезләмәләрне үтәп гамәлгә ашырыла.
5. Бюджет акчаларының баш бүлүчесе:
- 1) расланган бюджет ассигнованиеләре һәм бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә бюджет акчаларыннан файдалануның нәтижәлелеген, адреслылыгын һәм максатчан характеристын тәэмин итә;
  - 2) үзенә буйсынган курсәтмә бирүчеләрнең һәм бюджет акчаларын алучыларның исемлеген төзи;
  - 3) үзенә расланган бюджет йөкләмәләре һәм бюджет ассигнованиеләре лимитлары чикләрендә башкарылырга тиешле чыгым йөкләмәләре реестрын алыш бара;
  - 4) бюджетның тиешле чыгымнарын планлаштыра, бюджет ассигнованиеләрен нигезләүне төзи;
  - 5) бюджет язмасын төзи, раслый һәм алыш бара, бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөкләмәләре лимитларын ведомство карамагындагы курсәтмә бирүчеләр һәм бюджет акчаларын алучылар буенча булә һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;
  - 6) бюджет йөкләмәләре лимитларын формалаштыру һәм үзгәрту буенча тәкъдимнәр кертә;
  - 7) жыелма бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәрту буенча тәкъдимнәр кертә;
  - 8) казна учреждениеләре булып торучы бюджет акчаларын алучыларның ведомство буйсынуындагы бюджет сметаларын раслау тәртибен билгели;
  - 9) муниципаль биремнәрне төзи һәм раслый;
  - 10) максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләрне, субвенцияләрне һәм башка бюджетара трансферларны, шулай ук Россия Федерациясе БК билгеләгән башка субсидияләрне һәм бюджет инвестицияләрен алучылар тарафыннан аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне үтәүне тәэмин итә;

- 11) бюджет акчаларының баш бүлүчесенең бюджет хисабын төзи;
- 12) үзенә буйсынучы бюджет акчаларын алучыларның акчалата йөклөмәләре буенча жирлек исеменнән жавап бирә;
- 13) РФ БК билгеләгән һәм аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мәнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукий актларда билгеләнгән бутән бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;
- 14) жирлек исеменнән жирлеккә карата дәгъвалар буенча жавап биручे вәкил буларак чыгыш ясый:
  - а) жирле үзидарә органнарының яисә әлеге органнарының вазыйфай затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмавы) нәтиҗәсендә физик затка яисә юридик затка китерелгән зыянны ведомстволарның буенча, шул исәптән законга яисә башка хокукий актка туры килми торган жирле үзидарә органнары актларын чыгару нәтиҗәсендә каплау турында;
  - б) федераль казначылык органында, жирлекнең финанс органында, Россия Федерациясенең бюджеттан тыш дәүләт фонды идарәсе органында (Россия Федерациясе Үзәк банкы учреждениесендә яисә кредит оешмасында) ачылмаган бурычлының - казна учреждениесеннән - акчаларны, шул исәптән суд чыгымнарын, шәхси счетын алу турында;
  - в) казна учреждениесе булып торучы бюджет акчаларын алучыга аның акчалата йөклөмәләрен үтәү өчен житкерелгән бюджет йөклөмәләре лимитлары житмәгәндә тәкъдим ителә;
  - г) муниципаль берәмлеккә карата федераль закон нигезендә гавами-хокукий белем мәнфәгатьләрен Россия Федерациясе бюджет законнары нигезендә жирлек бюджеты акчаларын баш урнаштыручының вәкаләтләрен гамәлгә ашыручи орган тапшыра торган башка дәгъвалар буенча.

Жирлек бюджеты акчаларын баш бүлүче судта, Россия Федерациясе Граждан кодексының 1081 статьясындагы 3.1 пункты нигезендә регресс тәртибендә гамәлләре (гамәл кылмаулары) жирлек казнасы хисабына зыянны каплауга китергән затларга карата акчаларны түләттерү турындагы дәгъвалар буенча дәгъвачы вәкиле буларак, муниципаль берәмлек исеменнән чыгыш ясый.

6. Бюджет чарапарын гамәлгә ашыру:

- 1) жирлек бюджетының тиешле чыгымнарын планлаштыра;
- 2) бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөклөмәләре лимитларын ведомство буйсынуындагы күрсәткечләр һәм (яисә) бюджет акчаларын алучылар буенча бүлә һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;
- 3) бюджет акчаларын баш бүлүчегә бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;
- 4) максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләрне, субвенцияләрне һәм башка бюджетара трансферларны, шулай ук Россия Федерациясе БК билгеләгән башка субсидияләрне һәм бюджет инвестицияләрен алучылар тарафыннан аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне үтәүне тәэммин итә;

5) бюджет акчаларының тиешле баш идарәчесе тарафыннан билгеләнгән очракта һәм тәртиптә бюджет акчаларының баш бүлүчесенең үз карамагында булган аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

7. Жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторы:

1) үзенә буйсынган жирлек бюджеты керемнәренең администраторлары исемлеген төзи;

2) урта сроклы финанс планын һәм (яисә) жирлек бюджеты проектын төзү өчен кирәkle белешмәләр бирә;

3) касса планын төзү һәм алып бару өчен белешмәләр бирә;

4) жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторын формалаштыра һәм аның бюджет хисабын тапшыра;

5) Россия Федерациясе керемнәре чыганаклары исемлегенә һәм бюджет керемнәре чыганаклары реестрына беркетелгән керем чыганаклары турындагы белешмәләрне керту өчен;

6) Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән мондый методикага карата гомуми таләпләр нигезендә бюджетка керемнәр керүне фаразлау методикасын раслый;

7) РФ БК билгеләгән һәм аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

8. Жирлек бюджеты керемнәре администраторы:

1) бюджетка түләүләрне штрафларны башкаруның тулысынча һәм үз вакытында башкарылуын исәпләп чыгаруны, исәпкә алуны һәм тикшереп торуны гамәлгә ашыра;

2) бюджетка түләүләр буенча бурыч, пенялар һәм штрафлар түләтүне гамәлгә ашыра;

3) жирлек бюджетына артык түләнгән (түләтелгән) түләүләрне, штрафларны, шулай ук мондый кире кайтаруны вакытында башкармаган өчен процентларны һәм артык түләтелгән суммага исәпләнгән процентларны кире кайтару турында карап кабул итә һәм Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә кире кайтаруны гамәлгә ашыру өчен Федераль казначылык органына йөкләмә тапшыра;

4) Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларына түләүләрне исәпләү (төгәлләштерү) турында карап кабул итә һәм Федераль казначылык органына хәбәрнамә тапшыра;

5) бюджет керемнәренең баш администраторы билгеләгән очракта һәм тәртиптә бюджет керемнәренең баш администраторына жирлек бюджеты керемнәренең тиешле баш администраторы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәkle белешмәләрне һәм бюджет хисаплылыгын төзи һәм тапшыра;

6) Россия Федерациясе законнарында каралган очраклардан тыш, муниципаль хезмәтләр өчен физик һәм юридик затларның акчаларын түләү өчен кирәkle мәгълүматны, шулай ук жирлек бюджеты керемнәрен формалаштыру чыганаклары

булган башка түләулөрне "Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында" 2010 елның 27 июлендәге 210-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртип нигезендә дәүләт һәм муниципаль түләуләр турында дәүләт мәгълүмат системасына тапшыра;

7) бюджетка түләуләр буенча бурыч түләүгә ышанычсыз дип тану турында каарлар кабул итә;

8) РФ БК билгеләнгән һәм аннан кабул ителә торган башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра

9. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторы:

1) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының үзенә караган администраторлары исемлекләрен төзи;

2) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәр һәм түләуләр планлаштыруны (фаразлауны) гамәлгә ашыра (Евразия икътисадый берлеге хокукуна һәм Россия Федерациясе законнарына мәжбүри түләүләргә, Евразия икътисадый берлеге хокукунда һәм таможня җайга салуы турында Россия Федерациясе законнарында каралган акчалата залогка бәйле операцияләргә, бердәм салым түләвенә бәйле операцияләргә, аванс түләүләренә бәйле операцияләр керми);

3) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларын каплау өчен билгеләнгән ассигнованиеләрнең адреслылыгын һәм аның карамагына булеп бирелгән акчалардан файдалануның максатчан характеристын тәэмин итә;

4) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының ведомство администраторлары буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлә һәм жирлек бюджетының тиешле өлешен башкара;

5) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторының бюджет хисабын төзи;

6) Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән мондый методикага гомуми таләпләр нигезендә бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәр фаразлау методикасын раслый;

7) бюджет ассигнованиеләренең нигезләмәләрен тәшкил итә.

10. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторы:

1) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәр һәм түләуләр планлаштыруны (фаразлауны), Евразия икътисадый берлеге хокукуна һәм Россия Федерациясе законнарына мәжбүри түләүләргә карата каралган аванс түләвенә бәйле операцияләрне, Евразия икътисадый берлегенең хокукунда һәм таможня җайга салуы турындагы Россия Федерациясе законнарында каралган мәжбүри түләүләргә бәйле операцияләрне, акчаларга бәйле операцияләрне исәпкә алып) гамәлгә ашыра;

2) жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары бюджетына керүнен тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын тикшереп тора;

3) бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджеттан керемнәр

hәм түләүләр алуны тәэмин итә;

4) бюджет хисабын төзи hәм тапшыра;

5) бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының тиешле баш администраторы тарафыннан билгеләнгән очракта hәм тәртиптә бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторының үз каралып булган аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

6) РФ БК билгеләгән hәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актлар нигезендә кабул ителә торган башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

11. Бюджет акчаларын алучы:

1) бюджет сметасын төзи hәм башкара;

2) бюджет йөкләмәләренең hәм (яисә) бюджет ассигнованиеләре лимитлары чикләрендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә hәм (яисә) башкара;

3) үзендә каралган бюджет ассигнованиеләрен куллануның нәтижәлелеген, максатчан характеристын тәэмин итә;

4) бюджет акчаларын баш бүлүчегә бюджет язмасын үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

5) бюджет исәбен алыш бара (бухгалтерлык исәбен алыш баруны тәэмин итә);

6) бюджет хисабын төзи (бюджет хисаплылыгын формалаштыруны тәэмин итә) hәм бюджет акчаларын алучының тиешле баш бүлүчегә бюджет акчалары хисабын бирә;

7) РФ БК билгеләгән hәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен җайга сала торган муниципаль хокукий актлар нигезендә кабул ителгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

7 статья. Жирлек бюджеты керемнәре

1. Жирлек бюджеты керемнәренә салым керемнәре, салым булмаган керемнәр hәм кире кайтарылмый торган керемнәр керә.

2. Жирлек бюджетына федераль салымнар hәм жыемнардан, шул исәптән махсус салым режимнарында каралган салымнардан hәм Россия Федерациясе БК 58 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән түләүләр нормативлары буенча региональ салымнар күчерелә.

3. Жирлек бюджетының салым булмаган керемнәре РФ БК 41, 42 hәм 46, 63 статьялары нигезендә төзелә.

8 статья. Керемнәр чыганаклары реестры

1. Жирлекнең финанс органы жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрын алыш бара.

2. Бюджет керемнәре чыганаклары реестры дигәндә, Россия Федерациясе керемнәре чыганаклары исемлеге нигезендә бюджетны төзу, раслау hәм үтәү барышында барлыкка килә торган жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары буенча бюджет керемнәре турында мәгълүмат жыелмасы аңлашила.

3. Мәгълүмат составына гомуми таләпләр, жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрын төзү һәм алыш бару тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестры жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төzelә һәм алыш барыла.

5. Жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестрлары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырыла.

9 статья. Жирлек бюджеты чыгымнары

1. Жирлек бюджеты чыгымнарын формалаштыру Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән дәүләт хакимиите органнарының, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимиите органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вәкаләтләрен чикләүгә бәйле чыгым йөкләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла, аларны үтәү Россия Федерациясе законнары, халықара һәм башка килешүләр һәм килешүләр нигезендә чираттагы финанс елында (чираттагы финанс елында һәм план чорында) тиешле бюджетлар акчалары исәбеннән башкарылырга тиеш.

10 статья. Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды

Жирлек бюджетының чыгым өлешендә жирлек Башкарма комитетының резерв фондын төзү күздә totыла.

Жирлек бюджетының чыгым өлешендә жирлек Советының резерв фондын төзү тыела.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды күләме жирлек Советы карары белән жирлек бюджеты турында билгеләнә.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фонды акчалары көтелмәгән чыгымнарны финанс белән тәэмин итүгә, шул исәптән авария-торгызыу эшләрен уздыруга һәм стихияле бәла-казалар һәм башка гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен бетерүгә бәйле башка чараларга, шулай ук әлеге пунктның алтынчы абзацында күрсәтелгән тәртиптә каралган башка чараларга жибәрелә.

Жирлек Башкарма комитетының резерв фондының жирлек бюджеты составында каралган бюджет ассигнованиеләре жирлек башкарма комитеты карары буенча файдаланыла.

Жирлек Башкарма комитетының жирлек бюджеты составында каралган резерв фондының бюджет ассигнованиеләреннән файдалану тәртибе жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Жирлек башкарма комитетының резерв фондының бюджет ассигнованиеләреннән файдалану турында хисап жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка күшүмтә итеп бирелә.

11 статья. Жирлекнең чыгым йөкләмәләре

1. Жирлекнең чыгым йөклөмөләре түбәндәгеләр нәтижәсендә барлыкка килә:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча һәм федераль законнар нигезендә жирле үзидарә органнарын хәл итәргә хокуклы башка мәсьәләләр буенча муниципаль хокукий актлар кабул итү, шулай ук әлеге мәсьәләләр буенча жирлек (жирлек исеменнән) шартнамәләр (килешүләр) төзү;

2) жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда муниципаль хокукий актлар кабул итү;

3) муниципаль казна учреждениеләре жирлек исеменнән шартнамәләр (килешүләр) төзү.

2. Жирле үзидарә органнары, РФ БК билгеләгән таләпләрне үтәп, даими нигездә үз вәкаләтләрен башкаручы депутатларның, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының, муниципаль хезмәткәрләрнең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең хезмәте өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын мөстәкыйль билгели.

3. Жирле үзидарә органнары тиешенчә федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне хәл итүгә бәйле чыгым йөклөмөләрен билгеләргә һәм башкарырга хокуклы түгел.

Жирле үзидарә органнары үз финанс чаралары (бюджетара трансферлардан тыш) булганда гына башка муниципаль берәмлекләренең, дәүләт хакимияте органнарының жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм аларның компетенцияләреннән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән чыгарылмаган мәсьәләләрне хәл итүгә бәйле чыгым йөклөмөләрен билгеләргә һәм башкарырга хокуклы.

12 статья. Жирлекнең чыгым йөклөмөләре реестры

1. Жирлекнең финанс органы жирлекнең чыгым йөклөмөләре реестрын алыш барырга тиеш.

2. Жирлекнең чыгым йөклөмөләре реестры жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә алыш барыла.

3. Жирлекнең чыгым йөклөмөләре реестры жирлекнең финанс органы тарафыннан Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырыла.

13 статья. Жирлек бюджетында каралмаган чыгымнарны гамәлгә ашыру

Чыгым йөклөмөләренең яңа төрләрен кабул итүгә бюджет ассигнованиеләрен бирү яисә чыгым йөклөмөләренең гамәлдәге төрләрен үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен арттыру, жирлек бюджеты турында жирлек Советы каарына тиешле бюджет ассигнованиеләрен кертү яисә агымдагы финанс елында жирлек бюджеты турында жирлек Советы каарына тиешле үзгәрешләр кертелгәннән соң, чираттагы финанс елы башыннан гына гамәлгә ашырылырга мөмкин.

14 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар, РФ БК нигезләмәләрен исәпкә алыш, дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль контрактлар дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар планы-графигы нигезендә төзелә һәм, РФ БК 72 статьясындағы З пунктында билгеләнгән очраклардан тыш, бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә түләнә.

Бюджет акчаларын алушылар муниципаль контрактлар төзemicә гамәлгә ашырылган сатып алулар реестрын алыш барырга тиеш.

Муниципаль контрактлар төзemicә гамәлгә ашырылган сатып алулар реестрларында сатып алына торган товарларның, эшләрнең һәм хезмәт күрсәтүләрнең кыскача атамасы; тәэмин итүчеләрнең, подрядчыларның һәм хезмәт күрсәтүләрне башкаручыларның исеме һәм урнашу урыны; сатып алу бәясе һәм датасы булырга тиеш.

15 статья. Бюджет кытлыгы

1. Жирлек бюджетының чираттагы финанс елына һәм план чорының һәр елында дефициты, әлеге статьяның 2 пунктында билгеләнгән чикләүләрне үтәп, жирлек Советы карары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты кытлыгы, керемнәрнең расланган күләмен һәм (яисә) салым керемнәренең өстәмә нормативлары буенча керемнәрен исәпкә алмыйча, жирлек бюджеты керемнәренең расланган гомуми еллык күләменең 10 процентыннан артмаска тиеш.

Жирлек Советының бюджет турында карары белән муниципаль берәмлек милкендәге акцияләрне сатудан керемнәр һәм капиталда катнашуның башка рәвешләрен финанслау чыганаклары составында расланган һәм (яисә) бюджет чараларын исәпкә алу счетларында калган средстволар кимегән очракта, жирлек бюджеты кытлыгы әлеге пунктта билгеләнгән чикләүләрне күрсәтелгән керемнәр суммасы һәм жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу счетларында калган акчалар киму чикләрендә арттырырга мөмкин.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапның күрсәткечләре буенча урнашкан жирлек бюджеты кытлыгы әлеге статьяның 2 пунктында билгеләнгән чикләүләргә туры килергә тиеш.

16 статья. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары

Жирлек бюджеты кытлыгын эчке финанслау чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

номиналь бәясе Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль

кыйммәтле кәгазыләрне урнаштырудан кергән чаралар һәм аларны каплауга юнәлдерелгән чаралар арасында аерма;

Россия Федерациясе валютасында жәлеп ителгән һәм жирлек тарафыннан юкка чыгарылған кредит оешмалары арасындағы аерма;

Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетлары тарафыннан жирлек бюджетына бирелгән бюджет кредитлары белән жәлеп ителгән һәм юкка чыгарылған жирлек арасындағы аерма;

тиешле финанс елы дәвамында жирле бюджет чараларын исәпкә алу счетларында калган акчаларны үзгәртү;

жирле бюджет кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаклары.

Жирлек бюджеты кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

акцияләр сатудан һәм жирлек милкендәге капиталда катнашуның башка рәвешләреннән керүләр;

жирлек бюджеты чаралары буенча курс аермасы;

муниципаль гарантияләрне үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукуын барлыкка китергән йә бенефициарның принципалга таләбе хокуклары гарантка биреп торылған очракта, Россия Федерациясе валютасында жирлек гарантияләрен үтәүгә юнәлтелгән чаралар күләме;

Россия Федерациясе валютасында жирлекнең башка бурыч йөкләмәләрен каплауга юнәлдерелә торган чаралар күләме;

юридик затларга Россия Федерациясе валютасында бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алышган акчалар һәм жирлек бюджетыннан бирелгән бюджет кредитлары суммалары арасында аерма;

Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына жирлек бюджетыннан бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алышган акчалар һәм жирлек бюджетыннан Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелгән бюджет кредитлары суммасы арасында аерма;

жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счеттан күчерелгән акчалар һәм жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетка күчерелгән акчалар арасында аерма жирлек бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетта калган акчалар белән идарә итү операцияләрен үткәргендә.

Хисап финанс елында файдаланылмаган муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләре күләмендә агымдагы финанс елы башына жирлек бюджетының калган чаралары агымдагы финанс елында муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләрен арттыруга, шулай ук жирлек Советының хокукий акты билгеләгән күләмдә жибәрелә, агымдагы финанс елында жирлек исеменнән төзелгән муниципаль контрактлар өчен товарлар кайтаруга, эшләр башкарууга, хезмәтләр күрсәтүгә тотылган, хисап финанс елында шул муниципаль контрактлар шартлары нигезендә түләнергә тиешле хезмәтләрне күрсәтүгә тотылган вакытлы касса өзеклекләрен каплауга һәм бюджет ассигнованиеләрен каплауга тотыла ала, хисап финанс елында субсидияләр бирү өчен кирәkle суммалар чикләрендә финанс чыганаклары булган юридик затларга субсидияләр бирү өчен кирәkle бюджет

ассигнованиеләрен бирү өчен әлеге муниципаль контрактларның шартлары нигезендә әлеге финанс елында түләнергә тиешле хезмәтләрне арттыруга жибәрелергә мөмкин.

Жирлек бюджеты кытлыгын тышкы финанслау чыганаклары составына түбәндәгеләр керә:

Россия Федерациясеннән һәм жирлек тарафыннан кире кайтарылган максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында бирелгән бюджет кредитлары арасында аерма;

максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында Россия Федерациясенә бирелгән чит ил валютасында жирлекнең муниципаль гарантияләрен үтәүгә юнәлтелгән чаралар күләме, муниципаль гарантияләрне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукун барлыкка китергән очракта;

Россия Федерациясенә максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында чит ил валютасында урнашкан муниципаль гарантияләрне үтәүгә юнәлтелгән акчалар күләме, әгәр муниципаль гарантларның үтәлеше гарантның принципалга регресс таләпләре хокукун барлыкка китергә китергән очракта.

17 статья. Жирлекнең муниципаль бурычы структурасы

Жирлекнең бурычлары түбәндәгеләр буенча йөкләмәләр рәвешендә булырга мөмкин:

- 1) жирлекнең кыйммәтле кәгазыләрендә (муниципаль кыйммәтле кәгазыләргә);
- 2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка Россия Федерациясе валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитларында;
- 3) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясеннән чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитларында;
- 4) жирлек тарафыннан Россия Федерациясе валютасында кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитларда;
- 5) Россия Федерациясе валютасында курсәтелгән жирлек гарантияләрендә (муниципаль гарантияләрдә);
- 6) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында Россия Федерациясе чит ил валютасында бирелгән муниципаль гарантияләрдә;
- 7) РФ БК гамәлгә кергәнче барлыкка килгән һәм муниципаль бурычка кертелгән башка бурыч йөкләмәләрендә.

Муниципаль бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

- 1) муниципаль кыйммәтле кәгазыләр буенча бурычның номиналь суммасы;
- 2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;
- 3) жирлек кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитлар буенча төп бурыч күләме;
- 4) муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме;
- 5) жирлекнең юкка чыгарылмаган башка бурыч йөкләмәләре күләме.

Муниципаль эчке бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

1) Россия Федерациисе валютасында йөклөмәләре күрсәтелгән муниципаль кыйммәтле көгазыләр буенча бурычның номиналь суммасы;

2) Россия Федерациисе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп итегендегі бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме, алар буенча йөклөмәләр Россия Федерациисе валютаында күрсәтелгән;

3) жирлек тарафыннан Россия Федерациисе валютаында бирелгән кредит оешмаларыннан жәлеп итегендегі кредитлар буенча төп бурыч күләме;

4) Россия Федерациисе валютаында күрсәтелгән муниципаль гарантияләр буенча йөклөмәләр күләме;

5) жирлекнең Россия Федерациисе валютаында юкка чыгарылмаган башка бурыч йөклөмәләре күләме.

Муниципаль тышкы бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

1) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек тарафыннан Россия Федерациисеннән жәлеп итегендегі чит ил валютаында бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

2) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек тарафыннан бирелгән чит ил валютаында муниципаль гарантияләр буенча йөклөмәләр күләме.

Жирлекнең озак сроклы бурычлары кыска сроклы (кимендә бер ел), уртacha сроклы (бер елдан биш елга кадәр) һәм озак сроклы (биштән алыш 10 елга кадәр) булырга мөмкин.

18 статья. Россия Федерациисе валютаында күрсәтелгән жирлекнең бурыч йөклөмәләрен туктату һәм аларны муниципаль бурычтан төшереп калдыру

1. Эгәр Россия Федерациисе валютаында күрсәтелгән муниципаль бурыч йөклөмәсе жирлек Советының муниципаль хокукий актларында башкасы каралмаган булса, аны каплауга (жирлекнең муниципаль бурыч йөклөмәләрен һәм муниципаль хокукий актларын үтәмәгән) өч ел дәвамында күрсәтелмәгән булса, күрсәтелгән йөклөмә тулысынча туктатылган дип санала һәм, әгәр жирлек Советының муниципаль хокукий актларында башкасы каралмаган булса, муниципаль бурыч йөклөмәсе тулысынча юкка чыгарыла һәм муниципаль бурычтан төшереп калдырыла

Жирлекнең муниципаль гарантияләр буенча бурыч йөклөмәләре Россия Федерациисе валютаында вакыйгалар (шартлар) килгәндә тулысынча туктатылган дип санала һәм күрсәтелгән вакыйгалар турында белешмәләр житкәнгә (килеп житүгә) карап, муниципаль бурычтан төшереп калдырыла.

2. Жирлекнең Башкарма комитеты әлеге статьяның 1 пунктының беренче абзацында күрсәтелгән сроклар үткәннән соң муниципаль бурычтан Россия Федерациисе валютаында күрсәтелгән муниципаль бурыч йөклөмәләрен төшереп калдыру турында муниципаль хокукий акт чыгара.

3. Муниципаль бурычтан төшереп калдыру Россия Федерациисе валютаында белдерелгән муниципаль бурыч йөклөмәләре төрләре буенча муниципаль бурыч күләмен жирле бюджет кытлыгын финанслау чыганакларында исәптән төшерү

суммасын чагылдырмыйча гына, аларны исәптән төшерү суммасына киметү юлы белән гамәлгә ашырыла.

4. Элеге статьяның 1 пунктындагы беренче абзацының, 2 һәм 3 пунктларының гамәлдә булуы кредит килемчуләре буенча йөкләмәләргә, Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары һәм башка муниципаль берәмлекләр алдында муниципаль бурыч йөкләмәләренә кагылмый.

5. Муниципаль бурыч реструктурлаштырылган, шулай ук түләнгән (сатып алынган) муниципаль бурыч йөкләмәләрен төшереп калдыру РФ БК 105 һәм 113 статьялары нигезләмәләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

6. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне, Россия Федерациясе законнарында каралган башка операцияләрне алмашу нәтиҗәсенә алынган (алмашу нәтиҗәсенә алынган) муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне түләү датасы башланганчы, эмиссия шартлары нигезендә, эмитацияләгән орган тарафыннан тулысынча сатып алынган чыгару курсәтелгән орган каары буенча вакытыннан алда юкка чыгарылган дип танылырга мөмкин.

Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр эмитенты Россия Федерациясе законнарында каралган башка операцияләрне алмашу нәтиҗәсенә алынган муниципаль кыйммәтле кәгазыләр буенча йөкләмәләрне түләү датасы житкәнчегә кадәр үтәү дип танырга хокуклы.

19 статья. Муниципаль бурыч белән идарә иту

1. Муниципаль бурыч белән идарә иту дигендә жирлекнең заем финансавына ихтыяжларын тәэмин итүгә, муниципаль бурыч йөкләмәләрен вакытында һәм тулысынча үтәүгә, бурычларга хезмәт курсәту чыгымнарын минимальләштерүгә, аларны үтәмәүгә юл куймый торган йөкләмәләр күләмен һәм структурасын тотуга юнәлдерелгән жирле үзидарә органнары эшчәнлеге тора.

2. Муниципаль бурыч белән идарә иту жирлек Уставы нигезендә жирле администрация (жирлекнең башкарма-курсәтмә органы) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

20 статья. Жирлекнең бурыч йөкләмәләре буенча жаваплылык

1. Жирлекнең бурыч йөкләмәләре жирлек милкендәге казнаны тәшкил итүче барлык мөлкәт белән тулысынча һәм шартларсыз тәэмин ителә һәм жирлек бюджеты акчалары исәбеннән башкарыла.

2. Жирлек, курсәтелгән йөкләмәләр жирлек тарафыннан гарантияләнмәгән булса, Россия Федерациясенән, Татарстан Республикасының һәм башка муниципаль берәмлекләрнең бурыч йөкләмәләре буенча жаваплы булмый.

21 статья. Муниципаль эчке һәм тышкы бурычның югары чикләре һәм жирлекнең бурыч тотрыклылыгы курсәткечләренең чик курсәткечләре

1. Жирле бюджет турындагы каар белән чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына (чираттагы финанс

елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына) муниципаль бурычның иң югары чиген, шул исәптән Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр, чит ил валютасындағы муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген (жирлекнең чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләре булган очракта) күрсәтеп, муниципаль эчке бурычның, муниципаль бурычның иң югары чикләре билгеләнә.

2. Муниципаль эчке бурычның, муниципаль тышкы бурычның югары чикләре (жирлекнең чит ил валютасындағы йөкләмәләре булган очракта) әлеге статьяның 4 һәм 5 пунктларында билгеләнгән чикләүләрне үтәгәндә билгеләнә.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турыйндағы карап белән расланган түләүсез түләүләрнең һәм (яисә), физик затлар керемнәренә салымнан түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәренең расланган күләмен исәпкә алмайча, жирле бюджет керемнәренең гомуми күләме жирле бюджет керемнәренең госуми күләменнән артмаска тиеш.

Жирлеккә карата РФ БК 136 статьясындағы 4 пунктында каралган чарагар қулланылган очракта, бурыч күләме, кире кайтарылмың торган түләүләрнең һәм (яисә) физик затлар керемнәренә салымнан түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча

салым керемнәренең расланган күләмен исәпкә алмайча, чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турыйндағы карап белән расланган гомуми күләменең 50 процентыннан артмаска тиеш.

22 статья. Муниципаль алынналар

1. Жирлекнең муниципаль эчке алынналары дигәндә, муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан кредитлар рәвешендә жирлек исеменнән заем акчаларын жирле бюджетка жәлеп итү күздә тотыла.

2. Жирлекнең муниципаль тышкы алынналары дигәндә, Россия Федерациясе тарафыннан чит ил максатчан кредитларыннан файдалану кысаларында жирлек исеменнән жирле бюджетка кредитлар жәлеп итү аңлашыла, алар буенча чит ил валютасында белдерелгән жирлекнең Россия Федерациясе алдындағы бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

3. Муниципаль тышкы алынналар чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе тышкы дәүләт хисаплашулары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

4. РФ БК һәм жирлек Уставы нигезендә жирлек исеменнән муниципаль алынналарны гамәлгә ашыру хокуку жирлекнең Башкарма комитетына карый.

5. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру муниципаль берәмлекнең бурыч йөкләмәләре буенча срокы чыккан бурыч булмаганды гамәлгә ашырыла.

23 статья. Жирлекнең чит ил валютасында үзләштерү һәм гарантияләр бирү үзенчәлекләре

1. Жирлек Россия Федерациисенең чит ил валютасында алган акчаларын Россия Федерациисеннән алып барырга, Россия Федерациисенә чит ил валютасында, Россия Федерациисе тарафыннан жәлеп ителгән максатчан чит ил кредитлары акчаларыннан файдалану кысаларында гына бирергә хокуклы.

24 статья. Муниципаль алынмаларның чик күләме

1. Тиешле финанс елына муниципаль алынмаларның иң чик күләме дигэндә тиешле финанс елына муниципаль эчке һәм тышкы хисаплар программалары буенча жирлек бюджетына акчалар жәлеп итүнең жыелма күләме анлатыла.

2. Жирле бюджетка акчалар жәлеп итү күләмнәре чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль эчке һәм тышкы алынмалар программалары белән билгеләнә, һәм тиешле финанс елында акчалар жәлеп итүнең гомуми суммасы жирле бюджет кытлыгын финанслауга жибәрелә торган акчаларның гомуми суммасыннан һәм тиешле финанс елына жирле бюджет турындагы карап белән расланган жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләмнәреннән, 103 һәм 104 статьялары нигезләмәләрен, шулай ук РФ БК ның 4 - 5 пунктларын исәпкә алып, артмаска тиеш.

3. Хисап финанс елында жирлек алынмаларының гомуми суммасы жирле бюджет кытлыгын финанслауга юнәлдерелгән акчаларның гомуми суммасыннан һәм жирлекнең хисап финанс елы ахырына максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациисе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертларны, жирле бюджетларга дотацияләрне, аларны бирү шартларын билгеләп, бирелгән Россия Федерациисе субъекты бюджетыннан бюджетлар яисә башка дотацияләрне баланслауны тәэмин итү чараларына ярдәм итү чараларына ярдәм итү чараларының гомуми суммасыннан, шулай ук хисап финанс елы керемнәре күләменә, шул исәптән соңғы эш финанс елы тәмамланганнан соң, жирле бюджетка күчерелгән финанс керемнәре күләмнәннән кергән керем күләмнәннән артып китәргә мөмкин.

Хисап финанс елында жирлекнең гомуми суммасы жирлек бюджеты кытлыгын финанслауга юнәлдерелгән акчаларның гомуми суммасыннан һәм жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләмнәреннән, элеге пунктның беренче абзацында каралган мөмкин булган өстенлекләрне исәпкә алып, агымдагы елның 1 гыйнварына жирле бюджет акчаларының калган өлешләре курсәтелгән арттыру суммасында барлыкка килгән хисап финанс елы йомгаклары буенча, агымдагы финанс елына алынган акчаларның иң чик күләмен киметеп, РФ БК 96 статьясында каралган максатларга юнәлдерелергә тиеш.

25 статья. Муниципаль тышкы алынмалар программы

1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль тышкы алынмалар программы максатчан чит ил кредитларын һәм (яисә) чираттагы финанс елында һәм план чорында чит ил валютасында түләнелә торган чит ил кредитларын куллану

кысаларында жирле бюджетка жәлеп ителә торган бюджет кредитлары исемлегеннән гыйбарәт.

2. Муниципаль тышкы алынмалар программысы белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) максатчан чит ил кредитларын қуллану кысаларында федераль бюджеттан чит ил валютасына жәлеп ителә торган бюджет кредитлары буенча барлыкка килә торган акчаларны жирле бюджетка жәлеп итү күләме һәм бурыч йөкләмәләрен каплау сроклары;

2) максатчан чит ил кредитларын қуллану кысаларында жирле бюджеттан чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча чираттагы финанс елында һәм план чорында жирлекнең бурыч йөкләмәләрен каплау күләме.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль тышкы алынмалар программысы чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турындагы карага күшымта булып тора.

26 статья. Муниципаль эчке алынмалар программысы

1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке алынмалар программысы чираттагы финанс елында һәм план чорында түләнелә торган һәм (яисә) гамәлгә ашырыла торган тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча муниципаль эчке алынмалар исемлегеннән гыйбарәт.

2. Муниципаль эчке алынмалар программысы белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) чираттагы финанс елында һәм план чорында муниципаль эчке үзләштерүләрне башкарғанда, тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча барлыкка килә торган бурычларны каплау күләмнәре һәм жирле бюджетка акчалар жәлеп итү күләмнәре;

2) Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль бурыч йөкләмәләрен тиешле бурыч йөкләмәләре төрләре буенча каплау күләмнәре.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке алынмалар программысы чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турындагы карага күшымта булып тора.

4. РФ БК 105 статьясы нигезендә муниципаль эчке бурыч үткәрү муниципаль эчке алынмалар программында чагылмый.

27 статья. Муниципаль гарантияләр

1. Муниципаль гарантия принципалның бенефициар каршында килешүдән яки башка алыш-бирештән (төп йөкләмәдән) килеп чыккан акчалата йөкләмәләрен тиешенчә үтәүне тәэмин итә.

2. Муниципаль гарантия принципал йөкләмәләрен вакытыннан алда үтәүне, шул исәптән аларны вакытыннан алда үтәү йә принципал йөкләмәләрен үтәү срогы килеп чыккан вакыйгалар (шартлар) житкән очракта да, тәэмин итми.

3. Муниципаль гарантиянең язма формасы мәжбүри булып тора.

4. Муниципаль гарантия төп йөкләмә суммасы чагылдырган валютада бирелә

hэм үтэлэ.

5. Муниципаль гарантia буенча гарант принципалныц гарантia суммасы чиклэрэндэ үзе тээмин ителгэн йөклэмэс буенча субсидия жаваплылык тота.

6. Муниципаль гарантиядэ түбэндэгелэр күрсэтэлэ:

1) гарант исеме (тиешле гавами-хокукий белем - Жирлек) hэм гарант исеменнэн гарант бирүче орган исеме;

2) бенефициар атамасы;

3) принципалныц исеме;

4) тээмин ителешенэ гарантia бирелэ торган йөклэмэ (төп йөклэмэнец исемен, төзү датасын hэм номерын (булган очракта), төп йөклэмэнец гамэлдэ булу вакытын яисэ аныц буенча йөклэмэлэрне үтэү срокын, якларныц атамаларын, төп йөклэмэнец башка мөһим шартларын күрсэтеп);

5) гарантia буенча гарант йөклэмэлэрэ күлэме hэм гарантиянец ин чик суммасы;

6) гарантia бирү нигезлэрэ;

7) гарантиянец үз көченэ керү датасы яисэ гарантia үз көченэ керэ торган вакыйга (шарт);

8) гарантиянец гамэлдэ булу вакыты;

9) гарантia үтэлеше турында бенефициар талэбен кую вакыты hэм тэргибе;

10) гарантияне кире алу нигезлэрэ;

11) гарантia тарафыннан гарантia буенча йөклэмэлэрне башкару тэргибе;

12) гарантиянец тулы күлэмдэ яисэ нинди дэ булса өлешендэ, үтэлгэндэ (туктатылганда) принципалныц гарантia белэн тээмин ителгэн йөклэмэлэренец нинди дэ булса өлешендэ hэм гарантиядэ билгелэнгэн башка очракларда гарантia суммасын киметү нигезлэрэ;

13) гарантияне туктату нигезлэрэ;

14) гарантныц алдан язмаcha ризалыгыннан башка үзгэртелэ алмай торган төп йөклэмэ шартлары;

15) гарантныц муниципаль гарантia буенча бенефициарга гаранты тарафыннан түлэнгэн акчаларны каплау турында принципалга карата талэбे булу яисэ булмау (гарантныц принципалга карата регресс гарантныц талэбэ, регресс);

16) гарантиянец башка шартлары, шулай ук РФ БК билгелэгэн белешмэлэр, гарантныц норматив хокукий актлары, гарант исеменнэн гарантia бирүче орган актлары белэн билгелэнгэн белешмэлэр.

7. Муниципаль гарантныц принципалга карата регресс талэбэ хокукин күздэ тотмый торган муниципаль гарантia бары тик хужалык җәмгыяте йөклэмэлэрэ буенча гына бирелергэ мөмкин, аныц акциялэренец (өлешлэренец) 100 проценты муниципаль гарантia бирэ торган жирлеккэ, милке муниципаль гарантia бирэ торган муниципаль унитар предприятиягэ карый.

8. Муниципаль гарантиянец үз көченэ керүе календарь дата белэн яисэ гарантиядэ күрсэтэлгэн билгеле бер вакыйга (шартлар) житү белэн билгелэнэ.

9. Гарант бенефициарныц алдан язмаcha ризалыгыннан башка муниципаль гарантia шартларын үзгэртергэ хокуксыз.

10. Бенефициарга муниципаль гарантка карата таләпләр, күрсәтелгән хокукларны, яңа хужага (сатып алучыга) облигацияләргә хокуклар күчүгә бәйле рәвештә, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә кыйммәтле кәгазыләр турындагы таләпләрне тапшырудан (күчүдән), принципалның (эмитетның) йөкләмәләрен үтәудән тыш, гарантның алдан язма ризалыгыннан башка тапшырыла алмый.

11. Кредит (заем, шул исәптән облигация) буенча йөкләмәләрне үтәүне тәэмин итүче муниципаль гарантия муниципаль гарантиядә күрсәтелгән төп йөкләмәләр шартларының муниципаль гарантиядә күрсәтелгән, гарантның алдан язмача ризалыгыннан башка үзгәртелмәгән һәм (яисә) кредит (заем, шул исәптән облигация) акчаларыннан максатчан файдаланган очракта, тәэмин ителгән муниципаль шартларының алдан язмача ризалыгыннан башка үзгәртелмәгән очракта гына гарант тарафыннан чакыртып алышырга тиеш.

12. Муниципаль гарантия буенча акча түләү турындагы бенефициарның таләбе (гарантияне башкару турындагы бенефициарның таләбе) гарантия белән билгеләнгән очракта гына (гарантияле очрак барлыкка килгәндә) гарантка белдерелергә мөмкин. Гарантия үтәлеше турында бенефициарның таләпләре гарантиядә билгеләнгән тәртиптә язма рәвештә гарантка гарантиядә күрсәтелгән документлар белән күрсәтергә тиеш.

13. Бенефициар муниципаль гарантия һәм муниципаль гарантия бирү турындагы шартнамәдә билгеләнгән сроктан иртәрәк гарантияне үтәү турындагы таләпләрне, шул исәптән, йөкләмә гарантияләре белән тәэмин ителгән гарантияләрне үтәү срогы якынлашып килуче дип саналган вакыйгалар (хәлләр) килеп чыккан очракта, күрсәтергә хокуксыз.

14. Гарант гарантияне үтәү турында бенефициар таләбе куелу турында принципалга хәбәр итәргә һәм таләпнең күчermәсен принципалга тапшырырга тиеш.

15. Гарант муниципаль гарантиядә билгеләнгән вакытта күрсәтелгән таләпкә күшымта итеп бирелгән документлар белән гарантияне үтәү турындагы бенефициарның таләбен нигезләү предметына һәм таләп гарантиясе шартларына һәм аңа күшүп бирелгән документларга туры килү-килмәвен карарга тиеш.

16. Гарантияне башкару турында бенефициарның һәм аңа күшымта итеп бирелгән документларның таләпләре нигезсез һәм (яисә) тиешле гарантияләр шартларына туры килми дип таныла һәм гарант бенефициарның түбәндәге очракларда таләпләрен канәгатьләндерүдән баш тарта:

1) таләп һәм (яисә) аңа күшымта итеп бирелгән документлар гарантия (гарантиянең гамәлдә булу срогы) бирелгән вакыт тәмамланганнан соң гарантка күрсәтелгән;

2) таләп һәм (яисә) аңа күшымта итеп бирелгән документлар билгеләнгән гарантияне бозып гарантка күрсәтелгән;

3) таләп һәм (яисә) аңа күшымта итеп бирелгән документлар гарантия шартларына туры килми;

4) бенефициар принципал һәм (яисә) өченче затлар тарафыннан тәкъдим ителгән принципал гарантияләре белән тәэмин ителгән йөкләмәләрне тиешенчә

үтэүне баш тарткан;

5) гарантиядэ билгелэнгэн башка очракларда.

17. Муниципаль гарантияне һәм (яисә) аца күшымта итеп бирелгэн документларны башкару турындагы бенефициар таләбе муниципаль гарантиянең нигезләнмәгән һәм (яисә) тиешле шартларына туры килми дип танылган очракта, гарант бенефициарга аның таләбен канәгатьләндерүдән баш тарту турында хәбәр итәргә тиеш.

18. Гарант, принципалны күз алдына китерергә мөмкин булган бәхәс бенефициары таләпләренә каршы торырга хокуклы. Гарант хәтта принципал алардан баш тарткан яки үз бурычын таныган очракта да каршы килу мәгълүматларына хокукны югалтмый.

19. Гарантиянең һәм аца күшымта итеп бирелгэн документларның үтәлеше турында бенефициар таләбе расланган очракта, гарант гарантиядэ билгелэнгэн сротка гарантия буенча йөкләмәне үтәргә тиеш.

20. Муниципаль гарантия белән караплан бенефициар алдында гарантның йөкләмәсе гарантия белән тәэммин ителгән принципалның вакыты чыккан йөкләмәләре күләмендә, эмма гарантия суммасыннан артмаган күләмдә акча түләү белән чикләнә.

21. Муниципаль гарантия буенча бенефициар каршында гарант йөкләмәсе билгеләү туктатыла:

1) гарант тарафыннан бенефициарга гарантиядэ билгелэнгэн күләмдә акча түләү белән;

2) гарантиядэ билгеле бер вакыт узгач, ул бирелә (гарантия гамәлдә булу вакыты);

3) принципал һәм (яки) өченче затлар тарафыннан гарантия белән тәэммин ителгән принципал йөкләмәләрен үтәгән очракта яки принципалның курсәтелгән йөкләмәләрен башка нигезләр буенча (бенефициар тарафыннан гарантка һәм (яки) судка гарантияне үтәү турында гарантка карата таләпләр булуга карамастан) туктаткан очракта;

4) бенефициарның гарантияне кире кайтару юлы белән Гарантия буенча үз хокукларыннан баш тартуы һәм (яки) гарантны гарантия буенча йөкләмәләреннән азат иту турында бенефициарның язма гаризасы нәтижәсендә, принципал тарафыннан гарантия буенча бенефициарлар фактта булмаганды һәм киләчәктә алар барлыкка килү өчен нигезләр булмаганды, РФ БК 1151 статьясында караплан гарантияне гарантка кире кайтару нәтижәсендә, бенефициарның гарантия буенча үз хокуларыннан һәм (яисә) бенефициарның гарантия буенча үз йөкләмәләреннән гарантия буенча;

5) әгәр гарантия бирелгэн принципалның йөкләмәсе билгелэнгэн вакытта барлыкка килмәсә;

6) бенефициар гарантка һәм (яисә) судка гарантка таләпне белдергәннән соң төп йөкләмәне (шул исәптән принципалны бетерү белән бәйле рәвештә һәм (яисә) бенефициарны һәм (яисә) бенефициарны юкка чыгаруга бәйле рәвештә) туктату яисә аны гамәлдә булмаган килеш дип тану белән;

7) бенефициарның башка затка бүтән затка күчүе яисә бенефициарга караган башка нигезләр буенча гарантка карата гарантиягә, хокукларга һәм (яисә) төп йөкләмә буенча таләпләрнең (күрсәтелгән хокукларны (хокукларны һәм бурычларны) алдан язма ризалыгыннан башка гарантка карата таләпләр (тапшыру күчү булганда), кыйммәтле кәгазыләр турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә принципалның (сатып алушыга) хокуклары күчүгә бәйле рәвештә, принципалның (эмитетның) йөкләмәләрен үтәү гарантия белән тәэмин ителә торган принципалның (эмитетның);

8) принципал белән башка затка тапшырылган яисә хокуклар һәм (яисә) бурыч (бурыч) принципларына караган башка нигезләр буенча гарантның алдан язмача ризалыгыннан башка, төп йөкләмәләр буенча икенче затка күчкән очракта;

9) гарантияне гарантиядә күрсәтелгән очракларда һәм нигезләрдә чакыртып алу нәтижәсендә;

10) гарантиядә билгеләнгән башка очракларда.

22. Гарантның йөкләмәләре туктатылғаннан соң бенефициар гарантияне саклап калу күрсәтелгән гарантия буенча бенефициарның нинди дә булса хокукларын сакламый.

23. Муниципаль гарантияне туктату турында билгеле булган гарант бу хакта бенефициарга һәм принципалга хәбәр итәргә тиеш.

Муниципаль гарантияне бәяләүгә яки туктатуга китерерлек хәлләр барлыкка килү турында билгеле булган Бенефициар һәм принципал бу турыда гарантка хәбәр итәргә тиеш.

24. Әгәр муниципаль гарантияне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукуын барлыкка китерсә йә бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантына бирелсә, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акчалар тиешле бюджет дефицитын финанслау чыганакларында исәпкә алына, ә мондый муниципаль гарантия буенча йөкләмәләрне үтәү бюджет кредиты бирү буларак чагыла.

25. Әгәр муниципаль гарантияне гарант тарафыннан үтәү принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукуын барлыкка китермәсә йә бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантына бирелүгә бәйле булмаса, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акчалар тиешле бюджет чыгымнарында исәпкә алына.

26. Гарант тарафыннан гарантия буенча йөкләмәләрнең нинди дә булса өлешендә түләнгән, яисә бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантка бирелгән хокукларны үтәү тәртибендә түләнгән акчаларны регресс тәртибендә кайтару исәбенә алынган акчалата чаралар бюджет кредитларын кире кайтару буларак чагылдырыла.

27. Муниципаль гарантияләр белән тәэмин ителә торган кредитлар һәм заемнар максатчан булырга тиеш. Кредит (облигациядән тыш) буенча йөкләмәләрне үтәүне тәэмин итә торган муниципаль гарантия кредит килешүендә (заем килешүендә) һәм (яисә) күрсәтелгән муниципаль гарантияне кредитор (заем) йөкләмәләрен бирү турындагы килешүдә күрсәтелгән кредит (заем) акчаларыннан

максатчан файдалануны үз яғыннан тикшереп торуны гамәлгә ашыру шарты белән бирелә.

28. Муниципаль гарантия белән тәэмин ителгән кредит (заем) акчаларыннан максатчан файдаланмау факты ачыкланган очракта, муниципаль гарантия бирү турыйндағы шартнамәдә билгеләнгән йөкләмәләрне үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән очракта, принципал һәм бенефициар Россия Федерациясе законнары, муниципаль гарантия бирү турыйндағы шартнамәдә билгеләнгән жаваплы була.

29. Бенефициарлар билгеле булмаган затлар даирәсө булган йөкләмәләрне тәэмин итүгә бирелә торган муниципаль гарантиянең үзенчәлекләре РФ БК тарафыннан билгеләнә.

30. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр эмиссиясе нәтижәсендә барлыкка килгән йөкләмәләр буенча муниципаль гарантияләр бирү һәм үтәү үзенчәлекләре РФ БК тарафыннан билгеләнә.

31. Муниципаль гарантияләр бирү тәртибе һәм шартлары РФ БК тарафыннан һәм аның нигезендә кабул ителгән Нигезләмә белән билгеләнә.

28 статья. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программы

1. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган чит ил валютасында муниципаль гарантияләр исемлегеннән гыйбарәт, түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) гарантиянең һәр юнәlesh (максатлар), категорияләр (төркемнәр) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәleshе (максатлары) буенча гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәleshләре (максатлары);

2) гарантияләр һәм алар тәэмин итә торган йөкләмәләр валютасы;

3) гарантияләрнең гомуми күләме;

4) гарантның принципалларга карата регресс таләбе хокукуы булу (булмау);

5) гарантияләр бирүнең һәм үтәүнең башка шартлары.

2. Муниципаль гарантияләр муниципаль гарантия белән тәэмин ителә торган йөкләмәләр күрсәтелгән валютада бирелә.

3. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программы бюджет турыйндағы тиешле каарга күшымта булып тора.

29 статья. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр программы

1. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр программы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр исемлегеннән гыйбарәт, түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) гарантиянең һәр юнәlesh (максатлар), категорияләр (төркемнәр) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәleshе (максатлары) буенча гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәleshләре (максатлары);

- 2) гарантияләрнең гомуми күләме;
- 3) принципалларга гарантның регресс таләбе хокуки булу (булмау);
- 4) гарантияләр бирүнен һәм үтәүнен башка шартлары.

2. Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән йөкләмәләр буенча муниципаль гарантияләр бары тик Россия Федерациясе валютасында гына бирелә һәм үтәлә.

3. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр программы бюджет турындагы карага қушымта булып тора.

30 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләр

1. Авыл жирлеге исеменнән чыгарылган кыйммәтле кәгазыләр муниципаль кыйммәтле кәгазыләр дип таныла.

2. Жирлекнең уставында муниципаль алынналарны гамәлгә ашыру хокуына ия булган башкарма комитеты муниципаль кыйммәтле кәгазыләр Эмитенты булып тора.

3. Жирлек тарафыннан чыгарылырга мөмкин булган муниципаль кыйммәтле кәгазыләрнең төрләре, аларның эмиссия һәм мөрәжәгать итү тәртибе һәм шартлары РФ БК тарафыннан билгеләнә.

31 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазыләрне урнаштыруның ин чик күләмнәре

Киләсе финанс елына һәм номиналь бәя буенча план чорының һәр елында муниципаль кыйммәтле кәгазыләрнең ин чик күләмнәре жирлек советы тарафыннан муниципаль эчке бурычның өске чиге нигезендә билгеләнә, бу бюджет турындагы каары белән билгеләнгән.

32 статья. Жирлек бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертларның төрләре.

Жирлек бюджетыннан бюджетара трансфертлар түбәндәге формада бирелә:
муниципаль берәмлекләр бюджетларына субсидияләр;

Татарстан Республикасы БК 44.10 статьясында билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр;

башка бюджетара трансфертлар.

Финанс белән тәэмин итү чыганагы булып максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар булган жирле бюджетлардан бюджетара трансфертлар бирү максатлары, тәртибе һәм шартлары Татарстан Республикасы бюджетыннан Татарстан Республикасы законнары һәм (яисә) башка норматив хокукий актлары нигезендә кабул ителгән жирлек Советы каарлары белән билгеләнә.

33 статья. Жирлек бюджетыннан муниципаль берәмлекләр бюджетларына

субсидияләр

1. Жирлек Советының РФ БК, ТР БК, башка муниципаль берәмлекләр бюджетларына таләпләре нигезендә кабул ителә торган каарларында каралган очракларда һәм тәртиптә жирле үзидарә органнарының жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрен үтәгәндә барлыкка килә торган чыгым йөкләмәләрен уртак финанслау максатларында жирлек бюджетыннан субсидияләр бирелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда күрсәтелгән субсидияләрне бирү максатлары һәм шартлары жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә төзелә торган жирле администрацияләр арасындагы килешүләр белән билгеләнә.

34 статья. Жирлек бюджетыннан Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр

1. Татарстан Республикасы Узәк сайлау комиссиясенең 44.10 статьясында билгеләнгән тәртиптә жирлек бюджетыннан субсидияләр Татарстан Республикасы бюджетына бирелә.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән бюджетара субсидияләр жирлек бюджетында Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә карала.

35 статья. Жирлек бюджетыннан муниципаль район бюджетларына башка бюджетара трансфертлар

Россия Федерациясе БК, Татарстан Республикасы БК һәм тиешле Татарстан Республикасы законнары, муниципаль район бюджетларына таләпләре нигезендә кабул ителә торган жирлек Советы каарларында каралган очракта һәм тәртиптә, төзелгән килешүләр нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга жирлек бюджетыннан башка бюджетара трансфертлар бирелергә мөмкин.

36 статья. Жирлек алдында акчалата йөкләмәләр

1. Акчалата йөкләмәләр буенча бурычлы кеше жирлек алдында билгеле бер датага акчалата йөкләмәләр нигезендә түләргә тиешле акчалар суммасы жирлек алдында тора.

2. Жирлек алдында акчалата йөкләмәләр буенча таләпләр жирлекнең финанс активларын формалаштыра.

3. Жирлек алдындагы акчалата йөкләмәләр буенча бурычларны исәптән чыгару һәм юкка чыгару һәм торғызу кагыйдәләре (нигезләре, шартлары һәм тәрибе), Россия Федерациясе БК каралган очраклардан тыш, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлек алдында мондый йөкләмәләрне үтәүне тәэмин итә торган акчалата йөкләмәләрне (акчалата йөкләмәләр буенча бурычларны) һәм аlyш-бирешләрне

исәпкә алу, шулай ук күрсәтелгән йөкләмәләр һәм алыш-бирешләр буенча таләпләр хокукларын гамәлгә ашыру Россия Федерациясе БК 932 статьясындагы 4 пунктында күрсәтелгән тиешле орган яисә Россия Федерациясе БК кодексының 932 статьясындагы 5 пунктында күрсәтелгән вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Килешү нигезендә башкасы билгеләнмәгән очракта, жирлек алдында акчалата йөкләмәләр жирлек бюджетының бердәм счетына акчалар күчерелгән көннән башкарыйлан дип санала.

2 булек. Жирлек бюджеты проектын төзү

37 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Жирлек бюджеты проекты чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэммин иту максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.
2. Жирлек бюджеты проекты, РФ БК нигезендә һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актлары таләпләрен үтәгән килеш, кабул ителә торган жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төзелә.
3. Жирлек бюджеты проекты жирлек Советы каары нигезендә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

Жирлек бюджеты проекты чираттагы финанс елына төзелгән һәм расланган очракта, жирлекнең Башкарма комитеты жирлекнең уртacha финанс планын эшли һәм раслый.

4. Әгәр жирлек Советы аны формалаштыру турындагы каарарны РФ БК таләпләре нигезендә кабул иткән булса, озак сроклы бюджет планлаштыруы жирлекнең озак вакытка исәпләнгән чорга бюджет фаразын формалаштыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек бюджеты проектын турыдан-туры төзүне жирлекнең финанс органы гамәлгә ашыра.

38 статья. Жирлек бюджеты проектын төзү өчен кирәkle белешмәләр

1. Жирлек бюджеты проектын үз вакытында һәм сыйфатлы төзү максатларында жирлекнең финанс органы башка финанс органнарыннан, шулай ук дәүләт хакимиятенең башка органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан кирәkle белешмәләр алырга хокуклы.

2. Жирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләрдәр) билгели торган нигезләмәләренә;

Россия Федерациясенең милли үсеше максатларын һәм халыкка ачык хакимият органнары эшчәнлегенең аларга ирешү юнәлешен билгели торган документларда;

жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләренә;

жирлекнең социаль-икътисадый үсешен фаразлавына;

озак сроклы чорга бюджет фаразына (бюджет фаразы проектына, бюджет

фаразы проектына);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программалардагы кертелгән үзгәрешләр проектларында).

39 статья. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы

1. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы кимендә өч елга әзерләнә.

2. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы ел саен жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә әзерләнә.

3. Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы Башкарма комитет тарафыннан жирлек Советына бюджет проектын керту турсында карап кабул итү белән бер үк вакытта хуплана.

4. Жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы план чорының параметрларын төгәлләштерү һәм план чорының икенче ел параметрларын ёстәү юлы белән эшләнә.

Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразындагы аңлатма язында фараз параметрларын нигезләү, шул исәптән аларны алдан фаразланган үзгәрешләрнең сәбәпләрен һәм факторларын күрсәтеп, элек расланган параметрлар белән чагыштыру китерелә.

5. Жирлек бюджеты проектын төзү яисә карау барышында жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразын үзгәртү жирлек бюджеты проектының төп характеристикаларын үзгәртүгә китерә.

6. Жирлекнең чираттагы финанс елына һәм план чорына социаль-икътисадый үсеше фаразын эшләү жирлек Башкарма комитетының вәкаләтле органы (вазыйфаи заты) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

7. РФнең БК 170.1 статьясы нигезендә озак сроклы чорга жирлекнең бюджет фаразын формалаштыру максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы озак сроклы чорга жирлекнең Башкарма комитетында билгеләнгән тәртиптә әзерләнә.

40 статья. Жирлек бюджеты керемнәрен фаразлау

Бюджет керемнәре жирлекнең социаль-икътисадый үсешен фаразлау нигезендә, жирлек бюджет турсындагы карап проектын жирлек Советына керту шартларында, салымнар һәм җылемнар турсындагы законнар, шулай һәм Россия Федерациясе законнарыны, Татарстан Республикасы законнарыны һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә фаразлана.

Жирлек Советының каравына бюджет турсында карап кертелгәннән соң кабул ителгән жирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләмен үзгәртүгә китерә торган һәм агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджетка үзгәрешләр кертелгәндә чираттагы финанс елында исәпкә алына.

Жирлек Советы каравына бюджет турсында карап кертелгәннән соң кабул ителгән жирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләмен үзгәртүгә китерә торган

һәм агымдагы финанс елына һәм план чорына бюджетка үзгәрешләр кертелгәндә чираттагы финанс елында исәпкә алына.

41 статья. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру

1. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру, РФ БК 174.2 статьясында билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, жирлекнең финанс органы билгели торган методика тәртибендә һәм нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру гамәлдәге һәм кабул ителә торган йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләре буенча аерым гамәлгә ашырыла.

Кабул ителә торган йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру гамәлдәге йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләрен беренче чиратта планлаштырганда гамәлдәге һәм үтәлмәгән йөкләмәләрне исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

3. Бюджет һәм автоном учреждениеләр тарафыннан муниципаль хезмәтләр курсатуға (эшләр башкаруга) бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру, чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль биремне исәпкә алып, шулай ук хисап финанс елында һәм агымдагы финанс елында аның үтәлешен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

42 статья. Салым чыгымнарының исемлеге һәм бәясе

1. Жирлекнең салым чыгымнары исемлеге муниципаль программалар буенча жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә, шулай ук муниципаль программаларга карамаган эшчәнлек юнәлешләрендә төзелә.

2. Жирлекнең салым чыгымнарын бәяләү, Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән гомуми таләпләрне үтәп, ел саен жирлекнең Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3. Элеге бәяләү нәтижәләре жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләрен формалаштырганда, шулай ук муниципаль программаларны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләгәндә исәпкә алына.

43 статья. Муниципаль программалар

1. Муниципаль программалар жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан раслана.

Муниципаль программаларны гамәлгә ашыру сроклары жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан алар билгеләгән тәртиптә билгеләнә.

Муниципаль программаларны эшләү һәм элеге программаларны формалаштыру һәм гамәлгә ашыру турында каарлар кабул итү тәртибе жирлек Башкарма комитеты каары белән билгеләнә.

2. Муниципаль программаларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләме жирлек Башкарма комитеты билгеләгән муниципаль программалар исемлеге һәм структурасы нигезендә жирлек бюджеты турында жирлек Советының һәр программа буенча бюджет чыгымнарының һәр максатчан статьясы буенча бюджет турындагы каары белән раслана.

Чираттагы финанс елыннан башлап гамәлгә ашыруга тәкъдим ителә торган муниципаль программалар, шулай ук элек расланган муниципаль программаларга үзгәрешләр жирлек Башкарма комитеты каары белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда расланырга тиеш. Жирлек Советы муниципаль программалар проектларын һәм муниципаль программаларга үзгәрешләр керту турында тәкъдимнәрне жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә каарга хокуклы.

Муниципаль программалар агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча бюджет турындагы кааррага туры китерелергә тиеш.

3. Һәр муниципаль программа буенча ел саен аны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү уздырыла. Күрсәтелгән бәяләүне үткәру тәртибе һәм аның критерийлары жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Күрсәтелгән бәяләү нәтижәләре буенча жирлекнең Башкарма комитеты чираттагы финанс елыннан башлап расланган муниципаль программаның туктатылу яисә үзгәрүе, шул исәптән муниципаль программаны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэммин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләмен үзгәртү кирәклеге турында каар кабул итәргә мөмкин.

44 статья. Жирлек бюджеты проектын төзү тәртибе һәм сроклары

Жирлек бюджеты проектын төзү тәртибе һәм сроклары, бюджет законнары һәм жирлек Советының муниципаль хокукий актларында билгеләнгән таләпләрне үтәп, жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

3 бүлек. Бюджет турындагы каар проектын карау һәм раслау

45 статья. Гомуми нигезләмәләр

Жирлек Советы бюджеты турындагы каарда бюджет керемнәренең гомуми күләме, бюджет чыгымнарының гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты), шулай ук РФ БК, Татарстан Республикасы законнары, жирлек Советы каарларларында билгеләнгән башка күрсәткечләр (жирлек бюджеты турындагы жирлек Советы каарларыннан тыш) кергән төп характеристикалар булырга тиеш.

2. Жирлек Советы каары белән жирлек бюджеты турында түбәндәгеләр раслана:

РФ БК 160.1 статьясында каарлган очракларда жирлек бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

РФ БК 160.2 статьяда каарлган очракларда жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

РФ БК, Татарстан Республикасы законы, жирлек Советы каары нигезендә чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре һәм (яисә) эшчәнлекнең максатчан статьялары (муниципаль программалары һәм программага карамаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенең чираттагы финанс елына һәм план чорына чыгымнар төрләре

(төркемнәре) буенча, шулай ук бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен тиешле тәртиптә бүлү;

чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансферлар күләме;

чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланган очракта шартлы рәвештә расланган чыгымнарының гомуми күләме план чорының беренче елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансферлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген курсәтеп, муниципаль бурычның иң югары чиге;

жирлек Советы каары белән билгеләнгән жирлек бюджетының башка курсәткечләре.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет расланган очракта, жирлек бюджеты турында жирлек Советы каары проекты расланган жирлек бюджетының план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга жирлек бюджеты проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Жирлек бюджетының план чоры параметрларын үзгәртү жирлек Советы каары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек Советы каары белән жирлек бюджеты турында жирлек бюджеты керемнәреннән жирлек бюджеты турындагы каар белән жирлек бюджеты чыгымнарының тиешле бюджет ассигнованиеләреннән һәм (яисә) жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән тыш, чираттагы финанс елыннан башлап кертелергә (бюджетта чагылыш табырга) тәкъдим ителә торган аерым төр салым булмаган керемнәр буенча файдалану каралырга мөмкин.

46 статья. Жирлек бюджеты проекты белән бергә төzelә торган документлар һәм материаллар

1. Жирлек Советына бюджет түрүндагы карап проекты белән бер үк вакытта түбәндәгеләр бирелә:

- жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;
- агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә якынча йомгаклар һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтижәләре;
- жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы;
- чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты);
- бюджет проектына ацлатма языу;
- бюджетара трансфертларны бүлүнен методикалары (методикалары проектлары) һәм исәпләре;
- чираттагы финанс елынан һәм план чорының һәр елынан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге;
- агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;
- күрсәтелгән органның бюджет сметаларына карата жирлекнең финанс органы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта тапшырыла торган органның бюджет сметалары проектлары;
- жирлек бюджеты керемнәре чыганаклары реестры;
- башка документлар һәм материаллар.

2. Бюджет түрүнда карап проектына бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программада каралмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты түрүнда карап кабул ителгән очракта, муниципаль программалар паспорты бирелә.

3. Бюджет түрүнда карап проектында бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү күшымтасы булмаса, бюджет чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән күшымта бюджет түрүндагы карап проектына ацлатма языуна күшымта составына кертелә.

47 статья. Жирлек Советына бюджет түрүнда карап проектын керту

1. Жирлекнең Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет түрүнда карап проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча жирлек Советына карауга кертә.
2. Жирлек Советына бюджет проекты белән бер үк вакытта әлеге Нигезләмәнең 46 статьясы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.

48 статья. Жирлек бюджеты түрүндагы карап проектын карау һәм раслау

1. Жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан жирлек бюджеты турындагы каар проекти көртөлгөн көннән алыш ике эш көне эчендә жирлек Советы рәисе аны тышкы муниципаль финанс контроле органына жибәрә.

2. Жирлек бюджеты турында каар кабул ителгөн көннән алыш ике атна эчендә тышкы муниципаль финанс контроле органы тәкъдим ителгөн документларның һәм материалларның Россия Федерациясе бюджет законнарына туры килүе турында бәяләмә әзерли.

3. Жирлек бюджеты турында тышкы муниципаль финанс контроле органы бәяләмәсө белән каар проекти комиссиядә, шулай ук жирлек Советы депутатларында карауга жибәрелә.

4. Тышкы муниципаль финанс контроле органының бәяләмәсө жирлек бюджеты турындагы каар проектина төзәтмәләр әзерләгендә исәпкә алына.

5. Жирлек бюджеты турында каар проекти барлык кирәклө документлар һәм материаллар белән жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан, эшләп бетерүгә керешкәннән соң өч эш көне эчендә, жирлек Советына тапшырылырга тиеш.

6. Жирлек Советы жирлек бюджеты турындагы каар проектин бер укылышта карый.

7. Жирлек бюджеты турындагы каар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турындагы каар финанс елы башыннан үз көченә көрмәгән очракта, РФ БК билгеләгән кысаларда бюджет белән вакытлыча идарә итү режимы кертелә.

4 бүлек. Жирлек бюджеты үтәлеше

49 статья. Жирлек бюджетын үтәү нигезләре

1. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнен Башкарма комитеты тарафыннан тәэмин ителә.

2. Жирлек бюджетын үтәүне оештыру жирлекнен финанс органына йөкләнә.

3. Жирлек бюджетын үтәү жыелма бюджет язмасы һәм касса планы нигезендә оештырыла.

Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә башкарыла.

Бюджет үтәлеше Федераль казначылык органнары тарафыннан башкарыла.

50 статья. Жыелма бюджет язмасы

1. Жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибе жирлекнен финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Жыелма бюджет язмасын раслау һәм аңа үзгәрешләр кертү жирлекнен финанс органы житәкчесе тарафыннан башкарыла.

2. Жыелма бюджет язмасының расланган күрсәткечләре жирлек бюджеты каарына туры килергә тиеш.

Жирлек бюджеты турында каар кабул ителгән очракта жирлекнең финанс органы житәкчесе тарафыннан жыелма бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертеп раслана.

3. Жыелма бюджет язмасына, РФ БК билгеләгән очракларда, жирлек бюджеты турындагы каарга үзгәрешләр кертмичә, жирлекнең финанс органы житәкчесе каарлары нигезендә үзгәрешләр кертелергә мөмкин.

4. Жирлекнең жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибенде жирлекнең жыелма бюджет язмасы күрсәткечләрен һәм бюджет акчаларын баш бүлүчеләр, бүлекчәләр, максатчан маддәләр, чыгымнар төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча яисә бюджет акчаларының төп бүлүчеләре, бүлекләр, бүлекчәләр, максатчан маддәләр (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенең чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча бюджет йөкләмәләре лимитларын раслау күздә тотыла.

Жирлекнең жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибенде бюджетлар чыгымнары классификациясе чыгымнары төрләре төркемнәре, төркемнәре (төркемнәре, ярдәмче төркемнәре һәм элементлары) буенча бюджет йөкләмәләре лимитларын раслау, шул исәптән төрле максатчан маддәләр һәм (яисә) бюджет чыгымнары төрләре, бюджет акчаларының төп бүлүчеләре өчен дифференциацияләнгән булуы каралырга мөмкин.

5. РФ БК 190 һәм 191 статьяларында каралган очраклардан тыш, жирлекнең чыгым буенча жыелма бюджет язмасының расланган күрсәткечләре бюджет акчаларын төп бүлүчеләргә чираттагы финанс елы башына кадәр житкерелә.

Жыелма бюджет язмасын төзү һәм алыш бару тәртибе белән жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр кертуңең чик сроклары, шул исәптән РФ БК күрсәтелгән нигезләрнең төрле төрләре буенча дифференциацияләнгән рәвештә билгеләнә ала.

6. Бюджетның бердәм счетында калган акчалар белән идарә иту операцияләреннән тыш, жыелма бюджет язмасына бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет ассигнованиеләре кертелә.

7. Жирлекнең бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы Советы каарлары (жирле бюджет турындагы каардан тыш) жирлекнең финанс органы житәкчесе каарлары нигезендә бюджет турындагы каарга үзгәрешләр кертмичә генә жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр керту өчен өстәмә нигезләмәләр каралырга һәм (яисә) жирлек бюджеты турында каарда күрсәтелгән өстәмә нигезләрне билгеләү турында нигезләмәләр каралырга мөмкин.

51 статья. Касса планы

1. Жирлекнең финанс органы касса планын төзү һәм алыш бару тәртибен, шулай ук бюджет акчаларын баш бүлүчеләр, бюджет керемнәренең баш администраторлары, бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының төп

администраторлары тарафыннан касса планын төзү һәм алып бару өчен кирәклө белешмәләрне тапшыру составын һәм срокларын билгели.

2. Муниципаль контрактларны, башка шартнамәләрне түләү буенча бюджеттан акчалар фаразы төzelә торган муниципаль контрактлар, башка килешүләр буенча акчалата йөкләмәләрне түләү срокларын һәм куләмнәрен тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алуны планлаштырганда билгеләнгән срокларны һәм хезмәт күрсәтүләрне исәпкә алып төzelә.

3. Касса планын төзү һәм алып бару жирлекнең финанс органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

52 статья. Жирлек бюджетының керемнәр буенча үтәлеше

Жирлек бюджетының керемнәр буенча үтәлешен түбәндәгеләр құз алдында тота:

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән ағымдагы финанс елында гамәлдә булған нормативлар буенча буленे торган Россия Федерациясе бюджет системасына, жирлек бюджеты һәм Татарстан Республикасының башка законнары турындагы карапы һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукий актлар белән, жирлек бюджеты һәм Татарстан Республикасының башка законнары турындагы карап нигезендә казначылык счетларыннан жирлек бюджетына кертемнәрне һәм башка кертемнәрне исәпкә алу һәм бүлү буенча операцияләрне гамәлгә ашыру;

артык бүленгән суммаларны күчерү, артык түләнгән яисә артык түләтелгән суммаларны кире кайтару, шулай ук мондый кире кайтаруны вакытында башкармаган өчен процентлар һәм артык түләтелгән суммаларга исәпләнгән процентлар суммалары;

Россия Федерациясе законнары нигезендә артык түләнгән яисә артык түләтелгән суммаларны исәпкә алу;

администратор тарафыннан Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларына түләүләр керемнәрен төгәлләштерү;

Федераль казначылык тарафыннан артык бүленгән суммаларны, артык түләнгән яисә артык түләтелгән салымнарны, җыемнарны һәм башка түләүләрне кире кайтаруны (исәпкә алуны, төгәлләштерүне) гамәлгә ашыру өчен кирәклө акчаларны, шулай ук Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәрне исәпкә алу һәм бүлү өчен тиешле казначылык счетларына арттырып түләнгән суммаларны һәм процентларны вакытында башкармаган өчен процентларны Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында исәпкә алу һәм аларны бүлү өчен түләүләрне исәпкә алу һәм бүлү өчен тиешле казначылык счетларына күчерү.

53 статья. Жирлек бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше

1. Жирлек бюджетын чыгымнар буенча үтәү, РФ БК һәм ТР БК таләпләре нигезендә, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.
2. Жирлек бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше түбәндәгеләрне үз эченә ала:

бюджет һәм акча йөкләмәләрен кабул итү һәм исәпкә алу;

акча йөкләмәләрен раслау;

акча йөкләмәләрен түләүне санкцияләү;

акча йөкләмәләрен үтәүне раслау.

3. Бюджет акчаларын алучы бюджет йөкләмәләрен кабул итә һәм ана кадәр житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә элек кабул ителгән бюджет йөкләмәләренә үзгәрешләр кертә.

Бюджет акчаларын алучы муниципаль контрактлар, физик һәм юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар яисә закон, башка хокукий акт, килешү нигезендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә.

Бюджет акчаларын алучы үзенә житкерелгән бюджет йөкләмәләренең тиешле лимитлары һәм кабул ителгән, әмма үтәлмәгән бюджет йөкләмәләре арасындағы аермадан артмаган күләмдә яңа бюджет йөкләмәләре ала.

Бюджет чараларын алучы муниципаль контрактларны, мондый муниципаль контрактлар, бюджет йөкләмәләренең расланган лимитларының гамәлдә булу срокы чикләрендә мондый муниципаль контрактлар буенча йөкләмәләрне үтәүне күздә тоткан башка килешүләрне, РФ БК нигезләмәләрендә һәм бюджет хокук мәнәсәбәтләрен жайга сала торган башка федераль законнарда каралган очракларда төзи. Муниципаль контрактлар, башка килешүләр төзү өчен билгеләнгән күрсәтелгән нигезләмәләр элегрәк төзелгән муниципаль контрактларга, башка килешүләргә үзгәрешләр кертелгәндә дә кулланыла.

4. Бюджет акчаларын алучы жирлек бюджеты акчалары хисабына аларның түләүләрен санкцияләү өчен кирәkle күрсәтмәләр һәм башка документлар нигезендә, ә оператив-эзләү чараларын үтәү һәм зиян күрүчеләргә, шаһитларга һәм жинаятын эшендә катнашучыларга карата куркынычсызлык чараларын гамәлгә ашыру белән бәйле очракларда, күрсәтмәләр нигезендә, акчалата йөкләмәләр түләү бурычын раслый.

54 статья. Бюджет язмасы

1. Төп бүлүчеләр (эш бирүчеләр) бюджет акчаларын бюджет язмаларын төзү һәм алыш бару тәртибе, аларга үзгәрешләр кертүне дә кертеп, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнә.

Бюджет акчаларын баш бүлүчеләрен бюджет язмалары жыелма бюджет язмасы белән расланган бюджет ассигнованиеләре һәм жирлекнең финанс органы тарафыннан расланган бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә төзелә.

Бюджет акчаларын бүлүчеләрен бюджет язмалары бюджет ассигнованиеләре һәм аларга житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә төзелә.

2. Бюджет язмасын раслау һәм аңа үзгәрешләр кертү бюджет акчаларын баш бүлүче (бүлүче) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Бюджет йөкләмәләренең чыгымнары һәм лимитлары буенча бюджет расписиесе күрсәткечләре, РФ БКның 190 һәм 191 статьяларында каралган очраклардан тыш, чираттагы финанс елы башланганчы, бюджет акчаларын ведомство карамагындагы идарәчеләргә һәм (яки) алучыларга житкерелә.

3. Бюджет язмаларын төзү һәм алыш бару тәртибе чыгымнарынц ярдәмче төркемнәре (төркемчәләре һәм элементлары) буенча бюджет йөкләмәләренең расланган лимитларын детальләштерүне бюджет акчаларының баш бүлүчесенең (курсәтмә бирүчесенең) хокукуын яисә бурычын билгеләргә мөмкин.

4. Бюджет акчалары баш урнаштыручиның чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган күрсәткечләрне жыелма бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә үзгәртү, жыелма бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә генә рөхсәт ителми.

Бюджет акчаларын баш бүлүченең бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә бюджет акчалары бүлүченең чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган күрсәткечләрне бюджет акчалары баш бүлүченең бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә генә үзгәртү бюджет акчаларын бүлүчегә рөхсәт ителми.

55 статья. Бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет үтәлеше

Жирлек бюджетын бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча үтәү, РФ БК нигезләмәләре нигезендә, жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, жыелма бюджет язмасы нигезендә бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары администраторлары тарафыннан гамәлгә ашырыла, моңа бюджетның бердәм счетындагы акчаларынц калдыклары белән идарә итү операцияләре керми.

Бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча бюджет ассигнованиеләре исәбеннән үтәлергә тиешле акчалата йөкләмәләр өчен түләүне санкцияләү жирлекнең финанс органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

56 статья. Шәхси счетлар

Жирлек бюджеты керемнәре администраторларының операцияләрен, жирлек бюджетын үтәү операцияләрен исәпкә алу РФ БК нигезендә шәхси счетларда башкарыла.

57 статья. Бюджет сметасы

1. Казна учреждениесенең бюджет сметасы Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы билгеләгән гомуми таләпләр нигезендә бюджет акчаларының баш курсәтмәсенде билгеләнгән тәртиптә төзелә, раслана һәм алыш барыла.

Бюджет акчаларын баш бүлүченең бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыручи жирле үзидарә органы булган казна учреждениесенең бюджет сметасы әлеге орган житәкчесе яисә әлеге орган исеменнән Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә эш итәргә вәкаләtle башка зат тарафыннан раслана.

2. Казна учреждениесенең бюджет сметасының расланган курсәткечләре казна учреждениесе функцияләрен үтәүне тәэмин итү буенча бюджет йөкләмәләрен кабул итүгә һәм (яисә) үтәүгә житкерелгән лимитларга туры килергә тиеш.

Казна учреждениесенең бюджет сметасы муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар планнарын төзегендә каралган муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар закупкаларын гамәлгә ашыру өчен финанс белән тәэмин итү күләмнәрен исәпкә алыш төзелә.

Казна учреждениесенең бюджет сметасында казна учреждениесенең бюджет сметасын төзү һәм алыш бару тәртибендә каралган башка курсәткечләр өстәмә рәвештә расланырга тиеш.

Казна учреждениесенең бюджет сметасы курсәткечләре, аның житәкчесе казна учреждениесенең бюджет сметасын раслау тәртибе нигезендә аны раслау хокуки бирелгән, бюджет йөкләмәләренең өстәлгән лимитлары чикләрендә, шулай ук бюджет йөкләмәләренең алышган лимитлары чикләрендә төгәлләштерелергә мөмкин.

58 статья. Финанслауның ин чик күләмнәре

1. Жирлекнәң финанс органы билгеләгән тәртиптә чыгымнар буенча жирлек бюджетын үтәүне оештырганда агымдагы финанс елның тиешле чорында акчалата йөкләмәләр өчен түләүнең ин чик күләмен (финанслауның ин чик күләмнәрен) баш бүлүчегә, курсәтмә бирүчегә һәм бюджет акчаларын алучыларга раслау һәм житкерү күздә тотылырга мөмкин.

2. Финанслауның чик күләмнәре, гомумән, бюджет акчаларын ай саен яки квартал саен алучыга карата яки агымдагы финанс елы башыннан баш идарәчеләрне, идарәчеләрне һәм бюджет акчаларын алучыларны финанслауга гаризалар нигезендә үсә барган нәтиҗә белән билгеләнә.

59 статья. Жирлек бюджетын үтәгендә жирлек бюджеты турындагы карап белән расланган керемнәрдән файдалану

1. Жирлек бюджетын үтәгендә жирлек бюджеты турындагы карап белән расланган керемнәрнең гомуми күләмнәнән фактта алышган керемнәр агымдагы финанс елниң һәм план чорына бюджет турындагы карага муниципаль алышмаларны биләүгә, муниципаль бурычны каплауга, шулай ук, аларны үтәүгә 217 статьяның 3 пунктында каралган күләмдә бюджет ассигнованиеләре житмәгән очракта, жирлекнәң гавами норматив йөкләмәләрен үтәүгә үзгәрешләр кертмичә генә жирлекнәң финанс органы тарафыннан жибәрелергә мөмкин. РФ БК.

2. Максатчан билгеләнеше (аларны бирү турында хәбәрнамә алган очракта) булган субсидияләр, субвенцияләр, башка бюджетара трансферлар, шул исәптән 242 статьяның 5 пунктында билгеләнгән тәртиптә бюджетка керә торган РФ БК, шулай ук жирлек бюджеты турынdagы карап белән расланган керемнәрдән тыш фактта бюджет үтәгәндә алынган физик һәм юридик затлардан кире кайтарылмый торган кертемнәр күрсәтелгән акчаларны бирү максатларына туры килә торган жирлек бюджеты чыгымнарын арттыруга, агымdagы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турынdagы карапга үзгәрешләр кертмичә, жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр кертмичә генә, юллана.

60 статья. Агымdagы финанс елын төгәлләү

1. Жирлек бюджетын үтәү операцияләре 31 декабрьдә төгәлләнә.

Агымdagы финанс елында жирлек бюджетын үтәү операцияләрен төгәлләү РФ БК таләпләре нигезендә жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Бюджет ассигнованиеләре, бюджет йөкләмәләре лимитлары һәм агымdagы финанс елын финанслауның иң чик күләмнәре үз эшчәнлеген 31 декабрьдә туктата.

3. Жирлек бюджетының бердәм счетында булмаган бюджет акчаларының бюджет акчаларын алучылар тарафыннан файдаланылмаган калдыклары агымdagы елның соңғы ике эш көненнән дә соңга калмыйча, бюджет акчаларын алучылар тарафыннан жирлек бюджетының бердәм счетына күчерелергә тиеш, әгәр башкасы РФ БК буенча каралмаган булса, ул бюджет акчаларын алучылар тарафыннан күчерелергә тиеш.

4. Агымdagы финанс елның 1 гыйнварына максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансферлар рәвешендә алынган бюджетара трансферлар, финанс белән тәэмmin иту чыганагы Россия Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре булган бюджетара трансферлардан тыш, агымdagы финанс елның беренче 15 эш көне эчендә бюджет кеременә кире кайтарылырга тиеш.

Хисап финанс елында файдаланылмаган әлеге пунктның беренче абзацында күрсәтелгән бюджетара трансферларга ихтыяж булу (булмау) турында жирлек бюджеты акчалары баш администраторы тарафыннан карап кабул итү, шулай ук аларны элек бирелгән бюджетка кире кайтару турында карап кабул иткәндә, аларда ихтыяж булу турында карап кабул ителгәндә күрсәтелгән акчалар бюджетка кергән көннән алып 30 эш көненнән дә соңга калмыйча гамәлгә ашырыла, әлеге бюджет чыгымнары турынdagы хисап нигезендә жирлек бюджетының төп администраторы билгеләгән тәртиптә формалаштырылган һәм тәкъдим ителгән күрсәтелгән бюджетара трансферлар финанс белән тәэмmin иту чыганагы булып тора.

Жирлек бюджетының төп администраторы карапы нигезендә максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансферлар рәвешендә алынган бюджетара трансферларга ихтыяж булу турында, аларны финанс белән тәэмmin иту чыганагы булып хисап елында файдаланылмаган Россия

Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре торган бюджетара трансфертлардан тыш, ул билгеләгән тәртиптә тиешле финанс органы белән килешенгән, күрсәтелгән бюджетара трансфертларның калган өлеше күләмендәге акчалар агымдагы финанс елында күрсәтелгән бюджетара трансфертларны бирү максатларына туры килә торган бюджет чыгымнарын финанс белән тәэмин итү өчен жирлек бюджеты кеременә кайтарылырга мөмкин.

3 абзацта каралган караплар кабул итү тәртибе әлеге пунктта жирле бюджетлардан бюджетара трансфертларны кире кайтару тәртибен жайга сала торган жирле администрациянең муниципаль хокукий актлары белән билгеләнә.

Максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар рәвешендә алынган бюджетара трансфертларның файдаланылмаган өлеше, финанс тәэминаты чыганагы Россия Федерациясе Президентының резерв фондының бюджет ассигнованиеләре булган бюджетара трансфертлардан тыш, тиешле бюджет кеременә күчерелмәгән очракта, күрсәтелгән акчалар, Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы билгеләгән гомуми таләпләрне үтәп, жирлекнең финанс органы билгеләгән тәртиптә бирелгән бюджет кеременә түләтelerгә тиеш.

Федераль бюджеттан бирелгән файдаланылмаган бюджетара трансфертларны түләтү Россия Федерациясе Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5. Жирлекнең финанс органы агымдагы финанс елы тәмамланганда бюджет акчаларын алучыларны аларның эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен чираттагы финанс елының гыйнвар аенда Россия Федерациясендә эш көне булмаган бәйрәм көннәрендә кирәклे акчалар белән тәэмин итү тәртибен билгели.

6. Банк депозитларында РФ БК нигезендә урнаштырылган агымдагы финанс елы ахырына акча булу рөхсәт ителә.

5 булек. Бюджет хисабын карау һәм раслау, төзү, тышкы тикшерү нигезләре

61 статья. Бюджет исәбе һәм бюджет хисаплылыгы нигезләре

1. Бюджетны исәпкә алуның һәм бюджет хисаплылыгының бердәм методологиясе БК РФ нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы тарафыннан билгеләнә.

2. Бюджет хисабы финанс һәм финанс булмаган активларның һәм жирлекнең йөкләмәләренең торышы турында, шулай ук күрсәтелгән активларны һәм йөкләмәләрне үзгәртә торган операцияләр турында акчалата чагылышта мәгълүматны жыюның, теркәүнең һәм гомумиләштерүнең тәртип системасыннан гыйбарәт.

Казначылык түләүләре системасында башкарыла торган операцияләр турында мәгълүматны жыю, теркәү һәм гомумиләштерү максатларында казначылык түләүләре системасында Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары структурасында һәм (яисә) казначылык түләүләре системасында катнашучылар

структурасында, шулай ук күрсәтелгән операцияләрнең нәтижәләре түрүнда (алга таба - казначылык исәбе) Федераль казначылык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Бюджет исәпкә алуы Россия Федерациясенең бюджет классификациясен үз эченә ала торган счетлар планнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Бюджетны исәпкә алу *hэм* аларны куллану буенча инструкция хисаплары планнары Россия Федерациясе Финанс Министрлыгы тарафыннан раслана.

3. Бюджет хисабы түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) бюджет үтәлеше түрүнда хисап;
- 2) бюджет үтәлеше балансы;
- 3) эшчәнлекнең финанс нәтижәләре түрүнда хисап;
- 4) акча хәрәкәте түрүнда хисап;
- 5) аңлатма язы.

4. Бюджет акчаларын баш бүлүчеләр (бюджет акчаларын алучылар) бюджет хисабының *hэм* бюджет хисабының бердәм методологиясен үтәп, финанс мәгълүматларын детальләштерүне тәэмин итүче ведомство (эчке) актларын куллана ала.

62 статья. Бюджет хисаплылыгын төзү

1. Бюджет акчаларының баш администраторлары бюджет акчаларын алучылар (бүлүчеләр), жирлек бюджеты керемнәре администраторлары, жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторлары тарафыннан тапшырылган бюджет хисабы нигезендә бюджет хисабын төзиләр.

Жирлек бюджеты акчаларының баш администраторлары билгеләнгән срокларда жирлекнең финанс органына бюджет хисабын тапшыра.

2. Жирлекнең бюджет хисабы төп администраторларының бюджет хисаплары нигезендә жирлекнең финанс органы тарафыннан төзелә.
3. Жирлекнең бюджет хисабы еллык булып тора. Жирлек бюджетының үтәлеше түрүнда отчет квартал саен бирелә.
4. Жирлекнең бюджет хисабы жирлекнең финанс органы тарафыннан жирлекнең Башкарма комитетына тапшырыла.

5. Жирлек бюджетының беренче кварталда, яртыеллыкта *hэм* тугыз айда үтәлеше түрүнда хисап жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан раслана *hэм* жирлек Советына *hэм* тышкы муниципаль финанс контроле органына жибәрелә.

Жирлек бюджетының үтәлеше түрүнда еллык хисап жирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

6. Жирлекнең финанс органы Финанс-бюджет палатасына бюджет хисапларын тәкъдим итә.

63 статья. Жирлек бюджеты үтәлеше түрүнде еллык хисапны тышкы тикшерү

1. Жирлек Советында каралганчы жирлек бюджеты үтәлеше түрүнде еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш

администраторларының бюджет хисапларын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапка нәтижә әзерләүне үз эченә ала.

2. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү жирлек Советы каары белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып башкарыла. Жирлек бюджетты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, жирлек Советының Татарстан Республикасы Хисап палатасы белән тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру вәкаләтләрен аңа тапшыру турында килешү төзегән очракта һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә, РФ БК таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләрне исәпкә алып, Татарстан Республикасы Хисап палатасы тарафыннан башкарыла ала.

3. Жирлекнең Башкарма комитеты аңа агымдагы елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча бәяләмә әзерләү өчен жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләү бер айдан да артмаган сротта уздырыла.

4. Тышкы муниципаль финанс контроле органы, бюджет чараларының баш администраторларының еллык бюджет хисабы күрсәткечләрен исәпкә алып, жирлек бюджетты үтәлеше турында хисапка бәяләмә әзерли.

5. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә жирлек Башкарма комитетына бер үк вакытта юллама белән тышкы муниципаль финанс контроле органына тапшырыла.

64 статья. Жирлек Советы бюджетының үтәлеше турында еллык хисап бирү, карау һәм раслау

1. Жирлек бюджетының үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советына агымдагы елның 1 маеннан да соңга калмыйча тапшырыла.

2. Жирлек бюджетты үтәлеше турындагы еллык хисап белән бер үк вакытта аңа бюджет һәм бюджет хисабы үтәлешенә анализ булган анатома, муниципаль биремне үтәү турындагы белешмәләр һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләреннән файдалануның башка нәтиҗәләре турындагы белешмәләр, жирлек бюджетының үтәлеше турындагы каар проекти, жирлек бюджетының үтәлеше турындагы башка бюджет хисабы һәм жирлекнең берләштерелгән бюджетының үтәлеше турында бюджет хисабы, Россия Федерациясенең бюджет законнарында каралган башка документлар тапшырыла.

3. Жирлек бюджетты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча жирлек Советы жирлек бюджетты үтәлеше турындагы каарны раслау яисә кире кагу турында каар кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджетты үтәлеше турында каар проектин кире каккан очракта, ул мәгълүматны дөрес чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм бер айдан да артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кайтарыла.

65 статья. Жирлек бюджетының үтәлеше турында каар

1. Жирлек бюджетының үтәлеше турындағы карап белән, керемнәрнең, чыгымнарның һәм бюджет дефицитының (профициттың) гомуми күләмен күрсәтеп, жирлек бюджетының хисап финанс елы өчен үтәлеше турында хисап раслана.

2. Хисап финанс елында жирлек бюджетының үтәлеше турындағы каарга аерым күшымталар белән тубәндәге күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты керемнәре;

жирлек бюджеты чыгымнарның ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджетлар чыгымнары классификациясенән бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары.

Жирлек бюджеты үтәлеше турында карап белән шулай ук РФ БК, Татарстан Республикасы законы, жирлек бюджеты үтәлеше турында карап кабул итү өчен жирлек Советы карары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр дә раслана.

6 бүлек. Муниципаль финанс контроле

66 статья. Муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыручы органнар

1. Тышкы муниципаль финанс контроле жирлекнән контроль-хисап органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

2. Эчке муниципаль финанс контроле жирлекнән Башкарма хакимиите органы булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Муниципаль финанс контроле органнарының бюджет вәкаләтләре РФ БК нигезендә билгеләнә.

67 статья. Бюджет хокук бозулар өчен жаваплылык

Бюджет хокук бозулар өчен жаваплылык Россия Федерациясе бюджет законнарында билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә башкарыла.